

MARTIN HŘÍBEK
IVANA SHÁNILOVÁ

DOSPĚLÍ JEDINCI
V POZICI ANDRAGOGA
A JEJICH VZDĚLÁVACÍ POTŘEBY
V ČESKÉ REPUBLICE

UNIVERZITA
JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA
2021

DOSPĚLÍ JEDINCI V POZICI ANDRAGOGA A JEJICH VZDĚLÁVACÍ POTŘEBY V ČESKÉ REPUBLICE

Autoři

Mgr. Martin Hříbek, DiS.

PhDr. Ivana Shánilová, Ph.D.

Recenzenti:

PhDr. Iva Borská, CSc.

Ing. Josef Budík, CSc.

Vydavatel:

Univerzita Jana Amose Komenského Praha

Roháčova 63, 130 00 Praha 3

Vydání I.

Počet stran 98

Praha 2021

© Univerzita Jana Amose Komenského Praha

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a reprodukována v jakékoli formě bez písemného souhlasu vydavatele.

E-mail: vydavatelstvi@ujak.cz

<http://vydavatelstvi.ujak.cz>

Tato odborná kniha je výstupem projektu specifického vysokoškolského výzkumu Univerzity Jana Amose Komenského Praha s názvem „Analýza vzdělávacích potřeb vzdělavatelů dospělých v České republice“ realizovaného v letech 2020 a 2021.

ISBN 978-80-7452-209-3

O B S A H

ANOTACE	4
ÚVOD	5
1 CELOŽIVOTNÍ UČENÍ	7
1.1 Struktura systému celoživotního učení	12
1.2 Motivace dospělých k jejich dalšímu vzdělávání	21
2 VZDĚLAVATELÉ DOSPĚLÝCH	29
2.1 Profesionálové ve vzdělávání dospělých	33
2.2 Lektor dalšího vzdělávání	33
2.3 Druhy a formy dalšího vzdělávání dospělých	42
3 ANALÝZA VZDĚLÁVACÍCH POTŘEB VZDĚLAVATELŮ DOSPĚLÝCH	55
3.1 Aplikovaná metodologie a charakteristika výzkumného souboru	57
ZÁVĚR	65
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	67
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	69
SEZNAM PŘÍLOH	71
SHRNUTÍ	93
SUMMARY	96

ANOTACE

Publikace nese název „Dospělí jedinci v pozici andragoga a jejich vzdělávací potřeby v České republice“. Tato odborná kniha je výstupem projektu specifického vysokoškolského výzkumu Univerzity Jana Amose Komenského Praha s názvem „Analýza vzdělávacích potřeb vzdělavatelů dospělých v České republice“ realizovaného v letech 2020 a 2021. Témata publikace jsou uspořádána podle určité logické linie, tedy od celoživotního učení, jeho struktury, etap, druhů a oblastí, motivace dospělých ke vzdělávání, vzdělavatelů dospělých, lektorů dalšího vzdělávání, kurikula a vzdělávacích programů, druhů a forem dalšího vzdělávání, včetně metodologie empirického výzkumu. V rámci publikace jsou uvedeny výsledky z analýz dat realizovaného výzkumu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Andragog, celoživotní učení, druhy vzdělávání, formy vzdělávání, lektor, motivace, vzdělávání, vzdělavatel dospělých.

ANNOTATION

The publication is entitled Adults in the position of andragog and their educational needs in the Czech Republic. This professional book is the result of a specific university research project of Jan Amos Komenský University Prague entitled “Educational needs analysis of adult educators in the Czech Republic” implemented in 2020 and 2021. The topics of the publication are organized according to a certain logical line, i.e. from lifelong learning, its structure, stages, types and areas, motivation of adults for education, adult educators, lecturers of further education, curricula and educational programs, types and forms of further education, including the methodology of empirical research. The publication presents the results of data analysis of the research.

KEY WORDS

Andragog, lifelong learning, types of education, forms of education, lecturer, motivation, education, adult educator.

ÚVOD

V dnešní době je téměř nepravděpodobné, že by v nějakém materiálu, který se věnuje problematice vzdělávání, rozvoje lidských zdrojů nebo dalšího vývoje ve společnosti, chyběl pojem celoživotní učení či celoživotní vzdělávání. Je to především proto, že vývoj technologií jde v dnešní době velmi rychle dopředu, především díky boomu informačních a komunikačních technologií. To vede ke zvyšování nároků na každého jednotlivce. Nestačí už jen to, co se lidé naučili ve školách při formálním vzdělávání. Podle všeho se budou muset lidé téměř neustále vzdělávat, aby byli schopni přizpůsobit se změnám, ke kterým bude docházet jednak v jednotlivých oborech, ale i strukturním změnám. Budou se muset vyrovnávat s tím, že třeba uprostřed života začnou vykonávat úplně jinou profesi v principiálně úplně jiném odvětví, než ve kterém do té doby pracovali.

Koncept celoživotního učení vyjadřuje přístup ke vzdělávání, který staví do centra pozornosti procesy učení a oznamuje, že příležitosti k učení dostupné v průběhu celého života, založené na široké základně a určené všem jednotlivcům jsou významným znakem dnešní společnosti.

Témata publikace jsou uspořádána podle určité logické linie, tedy od celoživotního učení, jeho struktury, etap, druhů a oblastí, motivace dospělých ke vzdělávání, vzdělavatelů dospělých, lektorů dalšího vzdělávání, kurikula a vzdělávacích programů, druhů a forem dalšího vzdělávání, včetně metodologie empirického výzkumu.

Ivana Shánilová, Martin Hříbek

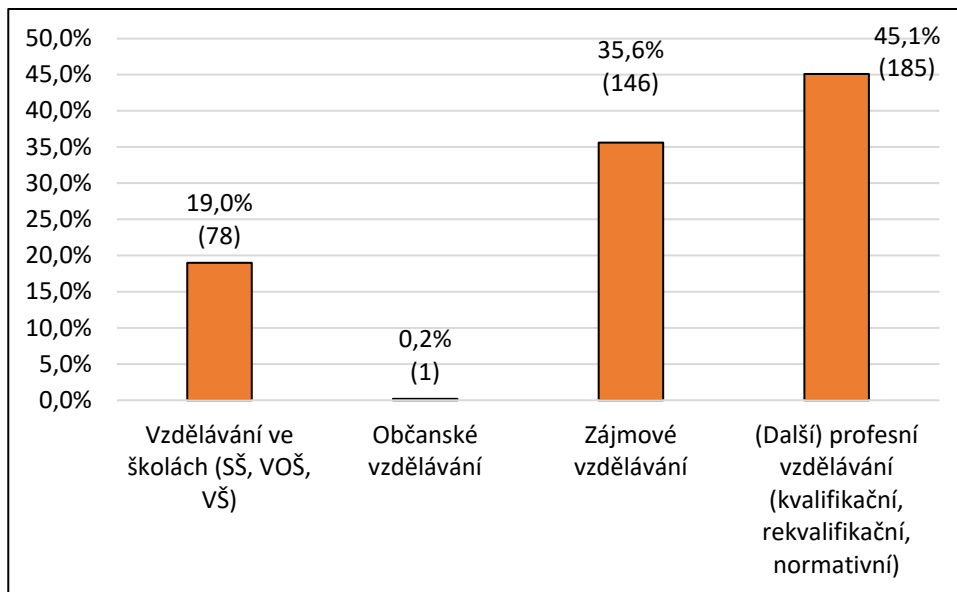
1 CELOŽIVOTNÍ UČENÍ

Ze samotného pojmu celoživotní učení je možné dedukovat jeho základní myšlenku. Touto myšlenkou je zejména učení a vzdělávání v průběhu jedincova celého života. V optimální podobě celoživotního učení jde o nepřetržitý proces. V odborné literatuře se pak člení do dvou základní fází, a to **počáteční a další vzdělávání**. V andragogické literatuře se uvádí, že samotný pojem celoživotního učení se začal využívat zhruba od roku 1996. Před tímto rokem se používalo označení celoživotní vzdělávání. Nahrazení pojmu vzdělávání za pojem učení bylo především z jednoho důvodu a to, že ve slově učení je možné nalézt nutné aktivní zapojení jedince, což ve slově vzdělávání nebylo zcela jasné.

Do celoživotního učení pak zařazujeme jak činnosti neformální, tak i formální, které se vztahují k samotnému učení. A díky průběžné realizaci těchto činností je možné dosahovat jistého zdokonalování znalostí, dovedností a odborných předpokladů k trvalému rozvoji potenciálu člověka. Toto učení pak zahrnuje tři druhy vzdělávání, formální, neformální a informální učení.

Z analýzy dat, které byly získány v rámci empirického výzkumu bylo zjištěno, že oslovení respondenti v oblasti celoživotního učení nejčastěji působí ve vzdělávání dospělých v oblasti dalšího profesního vzdělávání (kvalifikačního, rekvalifikačního, normativního) a to přesně ve 45,1 % (185). Značné zastoupení bylo u respondentů také zájmové vzdělávání přesněji v 35,6 % (146). V rámci formální školské soustavy na středních, vyšších odborných a vysokých školách působilo celkem 19,0 % (78) dotazovaných respondentů. Nejmenší volené zastoupení odpovědí byla varianta „Občanské vzdělávání“, které zvolilo pouze 0,2 % (1) dotazovaných. Občanské vzdělávání může být v určité podobě realizováno i v rámci vzdělávání ve středních, vyšších odborných a vysokých školách. Na základě zrealizované ohniskové skupiny bylo potvrzeno, že samotný termín občanské vzdělávání byl pro některé respondenty matoucí. Odborníky bylo potvrzeno, že tuto oblast by měl zcela jistě znát vystudovaný andragog. Vzhledem k tomu, že mezi vzdělavateli dospělých nemusí být pouze jen vystudování andragogové je tedy možné, že si pod tímto pojmem vzdělavatelé nemusí vždy uvědomovat přesně ty body, které v sobě toto vzdělávání zahrnuje. Na základě tohoto zjištění lze vysvětlit tak nízké procentuální zastoupení odpovědí respondentů, a proto měli možnost zvolit jinou odpověď, ve které své působení v oblasti vzdělávání dospělých také našli. Následující graf č. 1 zobrazuje grafické rozložení odpovědí respondentů, ve které části systému celoživotního učení působí nejčastěji v rámci vzdělávání dospělých.

Graf 1: Působení respondentů dle systému celoživotního učení

V rámci životního cyklu jedince je možné se setkat s několika druhy vzdělávání. Z důvodu pochopení diferencovanosti jednotlivých druhů vzdělávání se níže uvedený text věnuje jejich primárnímu vymezení. V oblasti formálního vzdělávání, které je realizované prostřednictvím vzdělávacích institucí jsou legislativně vymezovány jeho cíle, funkce, formy, obsahy a evaluace. Jeho podstatou jsou zpravidla na sebe navazující úrovně, tedy v úrovni předškolního, základního, středního, vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání. V oblasti vzdělávání dospělých je možné realizovat tento druh vzdělávání na kterékoliv úrovni a odehrávající se ve školním prostředí, a ve kterých je používáno „*edukačních konstruktů*“. Účastníci jednotlivých úrovní vzdělávání jsou označováni jako žáci nebo studenti a po absolvování určitého stupně obdrží doklad o jeho absolvování, například diplom nebo vysvědčení. Díky dosaženým stupňům vzdělání se pro člověka zvyšují jeho možnosti uplatnitelnosti na trhu práce.

Do neformálního vzdělávání pak můžeme zařadit veškeré organizované vzdělávací činnosti, kterou jsou realizovány mimo výše uvedené formální vzdělávání. Bývá realizováno například formou workshopů, kurzů, seminářů v neziskových organizacích, zařízení zaměstnavatelů, ve vzdělávacích institucích soukromého charakteru, ale i v klasických školských zařízeních. Je koncentrováno na získávání vědomostí, dovedností, zkušeností a kompetencí,

díky kterým si jedinci zlepšují profesní uplatnění a postavení v dané společnosti.

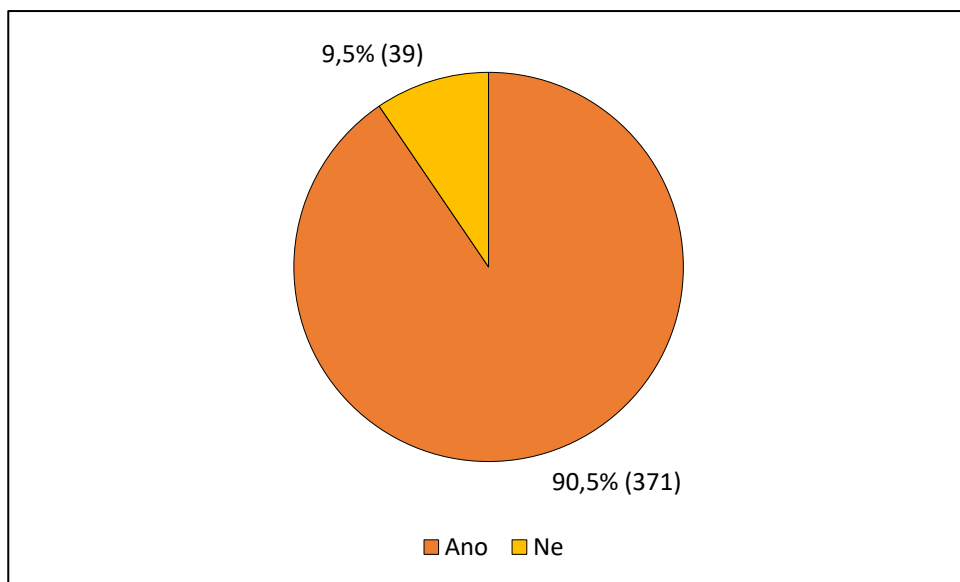
Učení je založeno na dobrovolnosti a může probíhat jak placené, tak i bezplatné a jeho absolvování nevede k dosažení uznávaného stupně vzdělání, ačkoli na jeho konci rovněž lze získat osvědčení, certifikát nebo licenci. Pod vedením školitelů, lektorů, instruktorů je realizováno formou rekvalifikačních kurzů, jazykových a počítačových seminářů. Patří sem povinná školení zaměstnanců, kurzy v autoškolách, různé typy přednášek, výtvarné, sportovní kurzy apod.

Informálním učením pak můžeme označit určitý proces osvojování postojů, vědomostí, dovedností a kompetencí z každodenních činností a zkušeností, z volnočasových aktivit a osobních kontaktů a sociálního prostředí. Jedná se o vzdělávání bezděčné a nahodilé a zařazujeme sem i sebevzdělávání. Informální učení je oproti výše zmiňovanému odlišuje nesystematičností, neorganizovaností, a tím, že není institucionálně koordinované. Příkladem může být sledování televize, čtení novin a časopisů, studium internetových zdrojů.

Vzdělavatelé dospělých v rámci svého dalšího vzdělávání ve svém volném čase preferují vzdělávání ve sportovní a jazykové oblasti. Respondentům byla položena otázka, týkající se toho, zda se účastní dalšího vzdělávání nad rámec svého profesního života. Z analýzy dat bylo zjištěno, že přesně 90,5 % (371) dotazovaných respondentů se účastní nad rámec svého profesního života dalšího vzdělávání. 9,5 % (39) respondentů se pak dalšího vzdělávání neúčastní vůbec. Pro lepší přehlednost je rozložení odpovědí zaznamenáno do níže uvedeného grafu č. 2.

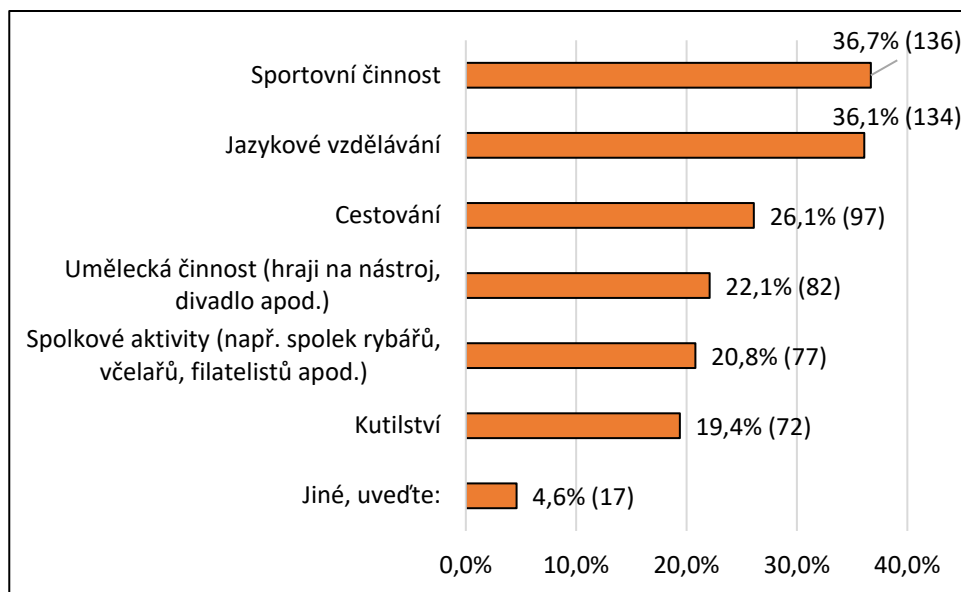
Pro zjištění hlubších dat bylo nadále pracováno s respondenty (označenými žlutou barvou v grafu), kteří uvedli, že se dalšího vzdělávání nad rámec svého profesního života neúčastní. Jednalo se o 39 respondentů. Z pohledu pohlavního rozložení těchto respondentů bylo zjištěno, že se jednalo v 61,5 % (24) o ženského pohlaví a v 38,5 % (15) o mužského pohlaví. Odborníci v rámci ohniskové skupiny tuto oblast analyzovali a lze se tedy domnívat, že důvody, proč se dále tito respondenti nad rámec svého profesního života nevzdělávají, jsou zcela jistě u každého respondenta individuální a lze tedy podotknout, že velkou roli zde může hrát také např. rodinný stav respondentů, jejich velké pracovní vytížení apod., což by mohlo být podnětem k dalšímu zkoumání.

Graf 2: Účast na dalším vzdělávání nad rámec svého profesního života mezi respondenty

V případě respondentů, kteří uvedli, že se dalšího vzdělávání nad rámec svého profesního života účastní, a kterých bylo celkem 371 (oranžově vyznačených v grafu č. 2) byla položena otázka směřující na zjištění jejich dalšího vzdělávání ve volném čase. Respondenti měli na výběr ze sedmi nabízených variant, ve které volnočasové oblasti se vzdělávají, přičemž mohli označit více možných variant. Následující graf č. 3 zobrazuje procentuální zastoupení zvolných variant respondenty.

Graf 3: Další vzdělávání v oblasti svého volného času u respondentů

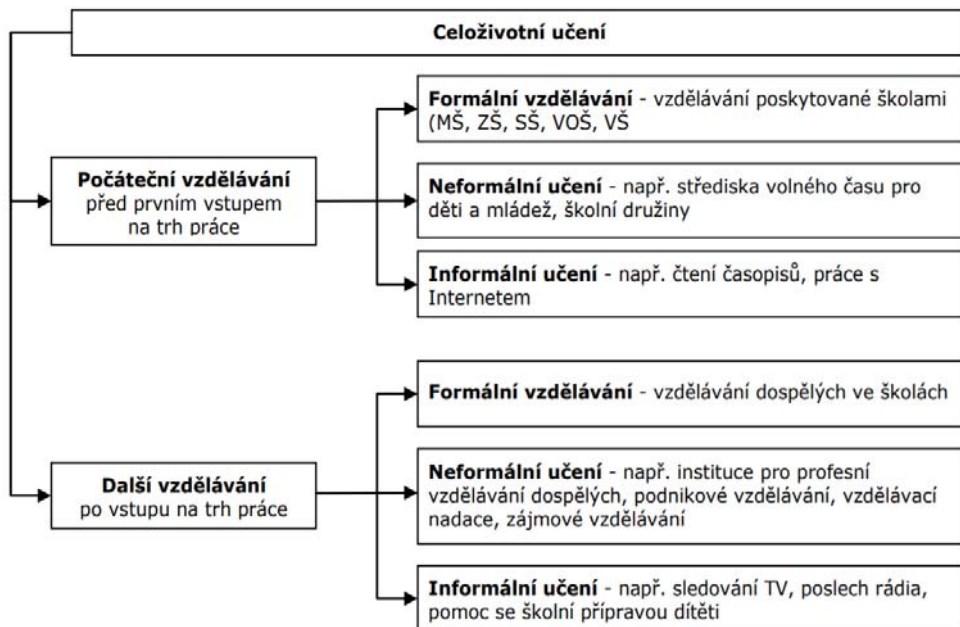

Všechny nabízené varianty byly respondenty využity a své další vzdělávání ve volném čase respondenti ve 36,7 % (136) zařadili do oblasti sportovních činností, za kterou následovala oblast jazykového vzdělávání s 36,1 % (134). Umístění těchto dvou variant na prvních dvou pomyslných příčkách je velmi pozitivní. Zejména tím, že díky sportování si také mohou jedinci udržovat svoji fyzickou kondici a prostřednictvím jazykového vzdělávání si mohou rozšiřovat svoje zahraniční obzory. Oblast cestování zvolilo 26,1 % (97) respondentů a vzdělávání v rámci uměleckých činností zvolilo 22,1 % (82). S poměrně nepatrným procentuálním rozdílem pak byla zvolena varianta týkající se spolkových aktivit, kterou zvolilo 20,8 % (77) respondentů a varianta věnující se kutilské činnosti, kterou zvolilo 19,4 % (72) respondentů, díky čemuž může docházet jednak ke zvyšování sociálních kontaktů, ale především k určité formě neformálního a informálního učení. Variantu „Jiné uveďte“ zvolilo pouze 4,6 % (17) respondentů, s tímto vyjádřením: „Odborné vzdělávání“; „sebeorganizace“; „Leadership“; „chov zvířat“; „ve volném čase se již nevzdělávám, aktivně relaxuji“; „historie, matematika, ruční práce, genealogie, osobní rozvoj“; „xxx“; „seberozvoj“; „cestování, umělecká činnost, spolky, jazyky, PC“; „literární, počítačová gramotnost, všeobecný přehled, mediální gramotnost“ „zahradní architektura“; „Odborné“; „kurzy osobního rozvoje“; „děti“; „Řemeslné odborné“; „U3V“; „osobnostní rozvoj“.

Na základě těchto odpovědí můžeme usuzovat o jak různorodé oblasti dalšího vzdělávání ve volném čase se jedná.

Pro lepší přehled je uveden následující obrázek č. 1 popisující etapy celoživotního učení, které velmi výstižně graficky znázornila Vychová.

Obrázek 1: Etapy celoživotního učení

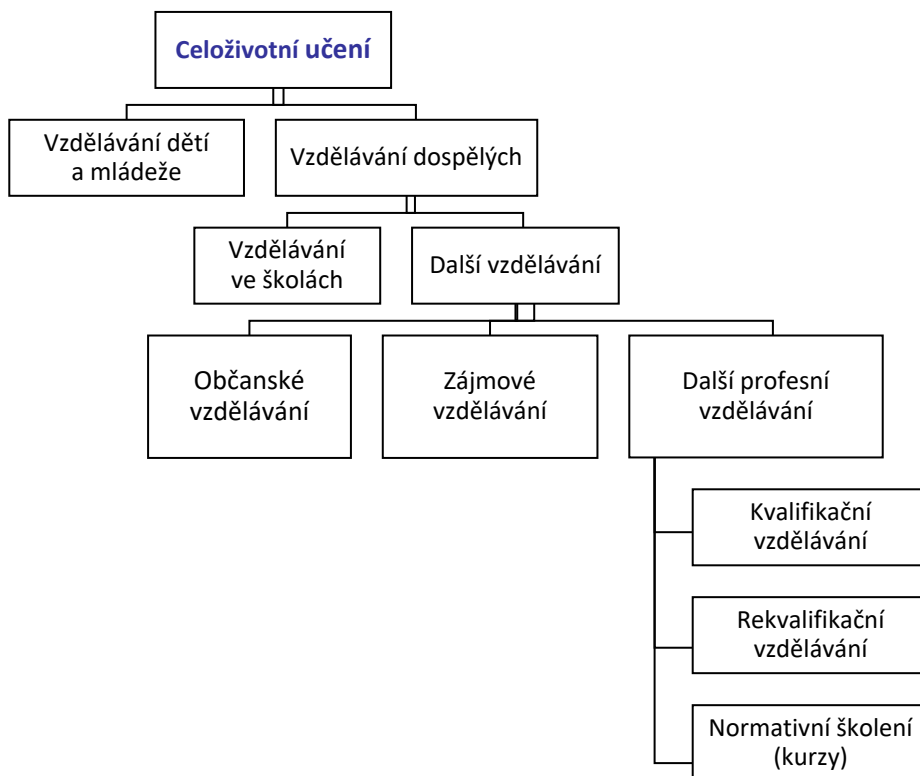
Zdroj¹

1.1 Struktura systému celoživotního učení

Celoživotní učení lze chápat jako určitý propracovaný komplex neboli systém. Důvody pro zařazení této části textu do publikace byly dva. Prvním důvodem je zejména to, že jedinci působící na pozici andragoga by měli v každém případě znát jednak své možnosti svého dalšího vzdělávání, ale také možnosti vzdělávání, které mohou pomoci navrhnout svým frekventantům, studentům. Na obrázku č. 2 je pro lepší přehlednost grafické znázornění systému celoživotního učení dle Palána, které pro účely této publikace je upraveno po vizuální stránce.

¹ VYCHOVÁ, H. *Vzdělávání dospělých ve vybraných zemích EU*. Praha: VÚPSV, 2008, s. 14. ISBN 978-80-7416-017-2.

Obrázek 2: Systém celoživotního učení

Zdroj²

Andragog by měl být oproti klasickému učiteli spíše partner, mentor, který pomáhá dospělému jedinci na jeho vlastní vzdělávací cestě. Druhým důvodem je také neustálá fluktuace na trhu práce, vyšší odchod do důchodu nebo vznik nových moderních technologií. Všechny tři zmiňované body se bezpochyby vážou také ke vzdělávání a učení. Pokud se budou dospělí jedinci, a to nejenom v andragogické pozici, orientovat v systému v celoživotního učení, tak to může mít velmi pozitivní dopad. Ten se může potom projevit např. tím, že díky svému vhodně zvolenému vzdělávání i ve vyšším věku, zvládnou ovládnání moderních technologií a nebudou se muset bát konkurenceschopnosti u mladších jedinců, kteří tyto nové technologie ovládají. V případě, že se dospělý jedinec nebude umět plně orientovat v systému celoživ-

² PALÁN, Z. *Základy andragogiky*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského, 2003, s. 23. ISBN 80-86723-03-8.

votního učení je zde právě andragog, který by mu měl být nápomocný při volbě jeho vzdělávací dráhy.

Z důvodu orientace této publikace na vzdělávání dospělých je oblast vzdělávání dětí a mládeže vymezena pouze elementární charakteristikou, čímž se předchází nepochopení této důležité části v systému celoživotního učení. Části zaměřené na vzdělávání dospělých jsou pak dále detailněji rozembrány v následujícím textu.

Vzdělávání dětí a mládeže je v České republice děleno do čtyř základních druhů vzdělávání. Prvním je tzv. **počáteční vzdělávání**, tedy výchova a vzdělávání během raného dětství, které nazýváme předškolním neboli preprimárním. Po něm následuje **základní vzdělávání**, díky kterému získáváme vzdělání všeobecného charakteru. Délka tohoto vzdělávání je totožná s délkou plnění povinné školní docházky. Základní vzdělávání můžeme označit rovněž jako primární a nižší sekundární stupeň. Třetím druhem je **střední vzdělávání** neboli tzv. vyšší sekundární a jedná se o typ vzdělávání, který má buď všeobecné nebo odborné zaměření a je zakončeno výučním listem, maturitní nebo závěrečnou zkouškou. V České republice pod střední vzdělávání zařazujeme i nástavbové studium, které je učeno pro osoby, které již vlastní výuční list. Ukončeno je pak maturitní zkouškou. Poslední, čtvrtá část **vysokoškolské neboli terciární vzdělávání**. Vzdělávací nabídka tohoto vzdělávání je velmi široká a následuje po složení maturitní zkoušky, tedy, po ukončení středoškolského studia. Je poskytované vysokými školami a univerzitami.

Vzdělávání dospělých je využíváné také obdobně jako u vzdělávání dětí a mládeže vzdělávání ve školách. Ve své podstatě se jedná o určitou formu příležitosti dosáhnout určitého stupně a druhu vzdělávání, který lze obvykle získat během počátečního vzdělávání.

Tabulka 1: Rozdíly v učení mezi studenty počátečního vzdělávání a dospělými účastníky dalšího vzdělávání

Studenti v rámci počátečního vzdělávání	Dospělí účastníci dalšího vzdělávání
Obsah a metody – stanoveny jednotně.	Obsah a metody – zohledňují dosažené znalosti a potřeby dospělých.
Informace – přijímají bez podrobné analýzy.	Získané poznatky – srovnávají s jejich praktickými zkušenostmi.
Praktické vyzkoušení získaného – omezená možnost.	Možnost rychlé aplikace znalostí a dovedností v praxi.
Abstraktní pojmy – problémy s osvojováním.	Abstraktní pojmy – díky možnostem využití dříve získaného vyšší schopnost osvojení.
Motivace k učení – nízká v důsledku slabé vazby a vyzkoušení získaných dovedností v praxi.	Motivace – vyšší předpoklad motivace k učení, bezprostřední využití nově osvojeného.
Vztah k vyučujícímu – většinou podřízený, nízké zapojení v procesu.	Vztahy s vyučujícími jsou volnější a rovnocenné, dospělý má vlastní aktivitu v učení se vyšší.
Pocit zodpovědnosti – za vlastní rozvoj je slabší.	Přístup k učení – zodpovědnější.
Studijní podpora okolí – učení je nejdůležitější náplní dne.	Spoléhají se především na vlastní schopnosti a studují ve volném čase.

Další vzdělávání

Velmi výstižnou definici dalšího vzdělávání uvádí Barták, který ho definuje jako „*Komplexní systém institucionálně organizovaných i individuálních vzdělávacích aktivit, které nahrazují, doplňují, nebo jinak obohacují počáteční vzdělání dospělých osob, které záměrně rozvíjejí znalosti a dovednosti, hodnotové postoje, zájmy a jiné osobní a sociální kvality, potřebné pro plnohodnotnou práci i mimopracovní život.*“³

Dalšímu vzdělávání předchází počáteční vzdělávání. Z časového hlediska se jedná o mnohem déle trvající úsek v jedincově životě oproti počátečnímu

³ BARTÁK, J. *Profesní vzdělávání dospělých*. Praha: Univerzita J. A. Komenského Praha, 2007, s. 7. ISBN 978-80-86723-34-1.

vzdělávání. Toto vzdělávání následuje, když jedinec absolvuje určitý stupeň vzdělání a po jeho vstupu na trhu práce. Jeho podoba může být jak organizovaná (formální i neformální) tak neorganizovaná prostřednictvím informálního učení. Samotná realizace dalšího vzdělávání může být v rámci jedincova volného času nebo i během jedincovy pracovní doby (především další profesní vzdělávání). Z pohledu dobrovolnosti se dělí na dobrovolné a povinné, které je např. ze strany zaměstnavatele či je legislativně vymezeno. V průběhu svého života má tedy každý jedinec možnost se účastnit po počátečním vzdělávání právě dalšího vzdělávání. Nabídka tohoto vzdělávání je velmi pestrá. Jedinec má tedy i možnost vybrání si z nabídky. Z formálního hlediska může být produktem tohoto vzdělávání např. certifikát apod. Z pohledu neformálního jsou pak tímto produktem např. získané nové profesní či sociální kompetence). V rámci institucionální vymezení může být realizované v institucích spadající do formálního vzdělávacího systému, kterými jsou nejčastěji např. vyšší odborné, vysoké a střední školy, tak i v neformálním vzdělávání v institucích mimo vzdělávací systém škol.⁴

Občanské a zájmové vzdělávání

Vytvoření jednotné definice občanského vzdělávání je poměrně složité. Velmi vhodně však definovali toto vzdělávání Palán a Langer jako „*vzdělávání zaměřené na formování vědomí práv a povinností osob v jejich rolích občanských, politických, společenských i rodinných a způsobů, jak tyto role zodpovědně a účinně naplňovat.*“⁵

Ve své podstatě se jedná o vzdělávání, které se váže k roli občana. Jde tedy o určitý soubor aktivit, které mají za cíl formulování vědomí práv a povinností občanů vztahující se k jejich politickým, občanským a společenským rolím. Dalším cílem tohoto vzdělávání je podpora občanského jednání.⁶

Obsahové zaměření tohoto vzdělávání je velmi široké. Můžeme sem zařadit tyto oblasti: právní, sociální, etickou, ekologickou, estetickou, všeobecně vzdělávací, ekonomickou, zdravotnickou, občanskou apod. Primární oblastí je pak informovanost a uvědomování si určitých práv a povinností každého jedince, který žije v daném státě a s akcentem na jejich dodržování

⁴ VETEŠKA, J. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Praha: Portál, 2016, s. 107-108. ISBN 978-80-262-1026-9.

⁵ PALÁN, Z. a T. LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita J. A. Komenského, 2008, s. 98. ISBN 978-80-86723-58-7.

⁶ ZORMANOVÁ, L. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017, s. 40. ISBN 978-80-271-0051-4.

a uskutečňování. Občanské vzdělávání se překrývá se zájmovým, neboť se jedná o poměrně blízká vzdělávání.

Zájmovému vzdělávání v České republice se zájmovému vzdělávání věnuje Šerák, který toto vzdělávání charakterizuje „jako souhrn krátkodobých i dlouhodobých forem, které umožňují edukační, tvůrčí i organizační volnočasové aktivity účastníků, směřující k saturaci jejich zájmu.“⁷

Ačkoliv se jedná o vzdělávání, kterým se nezískává určitý stupeň vzdělání, přesto poskytuje určité příležitosti k rozvoji osobnosti. Odehrává se ve volném čase jedince. Do zájmového vzdělávání můžeme zařadit oblast zdravotnickou, filozofickou, kulturní, náboženskou, sportovní, všeobecně vzdělávací a jiné. Velmi přesné členění možných oblastí tohoto vzdělávání charakterizoval také Šerák, který přichází s rozdělením do osmi skupin. Do oblastí kulturní a estetické výchovy, cestování a turistiky, zdravotní výchovy, pohybové a sportovní výchovy, vědeckotechnického vzdělávání, náboženské a duchovní výchovy, environmentální výchovy a v neposlední řadě do jazykového vzdělávání.⁸

Existují čtyři možnosti edukace. První je **sebevzdělávání**, které je možné realizovat za určité formy podpory informačních zdrojů jako je např. internet, odborná literatura apod. Druhou je **vzdělávání prostřednictvím formálních či neformálních organizací**, které se zaměřují na vzdělávací činnost v určitém zájmu. Třetí možností je **vzdělávání za pomoci případně v organizaci formálního či neformálního charakteru**, která se přímo na poskytování zájmového vzdělávání nezaměřuje. Svým působením však vytváří vhodné edukační podmínky, které dávají možnost naplňovat jedincovy edukační zájmy. Čtvrtým bodem je pak možná **kombinace uvedených možností**. Tedy určitá forma sebevzdělávání, které je doprovázeno specializovanou pomocí ze strany jednotlivců a také institucí. Členění edukačních aktivit je pak možné na skupinové a individuální. Jako další lze uvést neorganizované a organizované členění.⁹

Zájmové vzdělávání hraje určitou roli v seberealizaci jedinců i mimo jejich pracovní život. Dalo by se specifikovat mnoho příkladů takového zájmového vzdělávání. Pro potřebu této publikace budeme charakterizovat dva příklady. Prvním je jedinec, kterého od mládí lákalo účinkování s hudební skupinou ale také studium přírodovědných oborů. Tato osoba si však při

⁷ ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, s. 50. ISBN 978-80-7367-551-6.

⁸ ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, s. 137-138. ISBN 978-80-7367-551-6.

⁹ ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, s. 51. ISBN 978-80-7367-551-6.

volbě povolání zvolila místo hudebně orientovaného oboru zaměření zdravotnické. Ve svém volném čase se však stále věnuje hraní na hudební nástroj, a dokonce i veřejnému vystupování. Druhým příkladem může být jedinec jehož dětským snem bylo stát se potápěčem. Při volbě povolání však dle rad jeho rodičů vyhrálo lukrativnější jiné zaměření. Jeho zájem o potápění však nikdy nevymizel a opět díky zájmovému vzdělávání se mu věnuje ve svém volném čase. Díky zájmovému vzdělávání tak v obou uvedených případech dochází k možné plné saturaci zájmů u obou jedinců i přestože jeho profesní orientace je oborově odlišná. V některých případech by se bezpochyby dalo k tomuto vzdělávání použít slovo kompenzace toho co jedincům může chybět v jejich pracovním životě. Podobných příkladů by se zcela jistě dalo vymyslet velké množství. Podstatné je u zájmového vzdělávání stejně jako u každé podoby vzdělávání to, že by prostřednictvím jeho realizace mělo docházet k určité formě naplňování jedinceva života.

Další profesní vzdělávání

Dle andragogického slovníku je součástí profesního vzdělávání. Podle samotných autorů andragogického slovníku *„Označuje všechny formy profesního a odborného vzdělávání v průběhu aktivního pracovního života po skončení odborného vzdělávání a přípravy na povolání v rámci počátečního, formálního vzdělávání.“*¹⁰

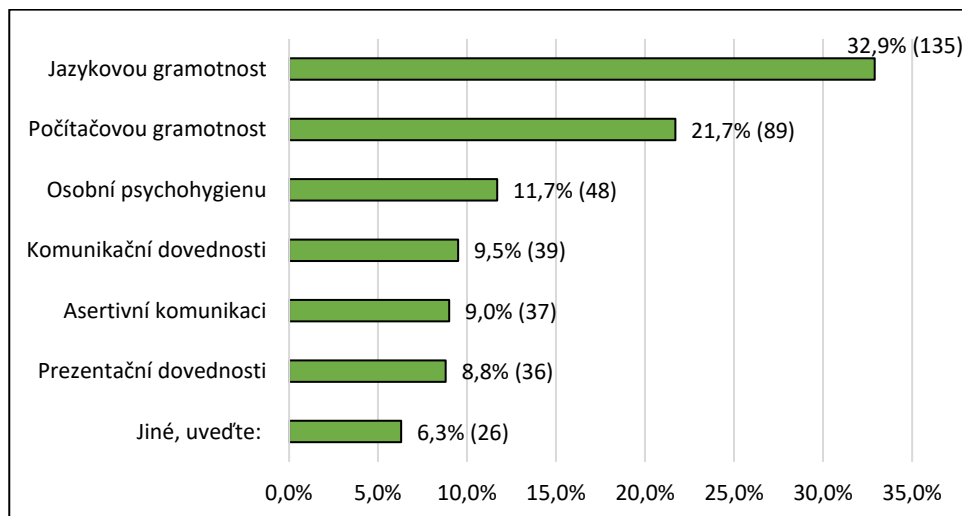
Další profesní vzdělávání můžeme rozdělit na tři základní skupiny. První je **kvalifikační**, která slouží ke zvyšování či prohlubování současné jedincově kvalifikace. Druhá **rekvalifikační**, která směřuje k dosažení jiné kvalifikace, než je ta původní, a patří sem i nespecifické a specifické rekvalifikace, poradenské programy a motivační programy. Třetí skupina je **normativní**, v rámci, které se jedná o zvláštní druh rekvalifikačního a kvalifikačního vzdělávání. Příkladem jsou kurzy svářečské, vazačské, jeřábnické apod.

Další profesní vzdělávání bude hrát v budoucnosti dle autorů této publikace nepochybně velkou roli. Určitým důvodem může být i zvyšující se odchod do důchodu, kdy právě další profesní vzdělávání může pomoci jedincům v nových specifických oblastech ve své profesi zůstat stále na pomyslném vrcholku své odbornosti, případně získat novou kvalifikaci, která např. bude na trhu práce více žádaná nebo bude více vyhovovat současnému věkovému stavu jedince apod. Stejně může platit i u jedinců, kteří již dosáhli po věkové stránce věku, který je možný pro vstup do důchodu, ovšem tito jedinci ze

¹⁰ PRŮCHA, J. a J. VETEŠKA. *Andragogický slovník*. Praha: Grada, 2012, s. 65. ISBN 978-80-247-3960-1.

svého vlastního rozhodnutí odchod do důchodu odkládají a jsou stále plně ekonomicky aktivní. V následujícím grafu č. 4 jsou zjištěná data zaměřená na možné volby dalšího vzdělávání respondentů.

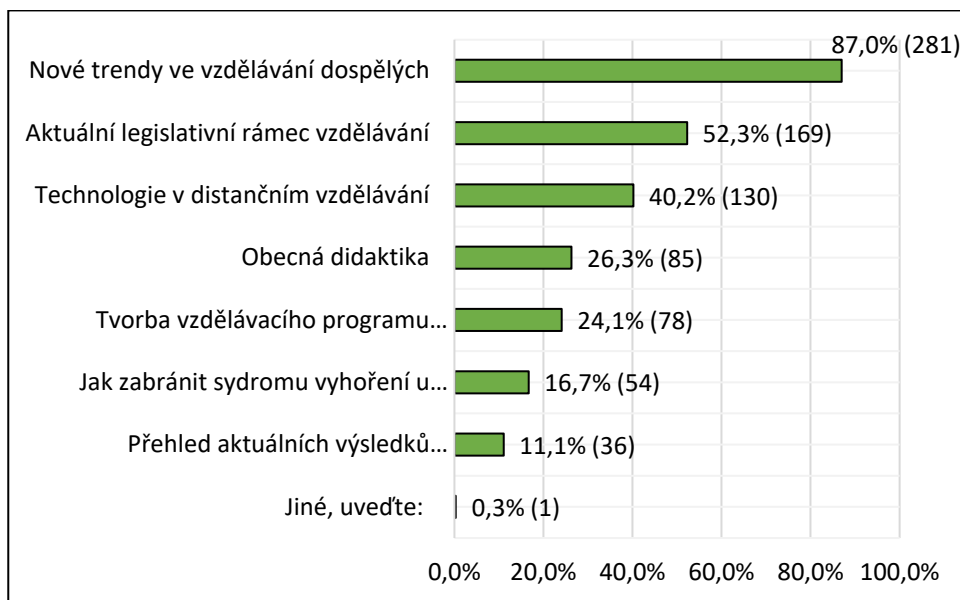
Graf 4: Zaměření svého vzdělávání, pokud by si mohli respondenti vybrat

Pokud by si respondenti mohli vybrat, pak 32,9 % (135) by zaměření svého vzdělávání vybralo v jazykové gramotnosti, což je výsledek velmi pozitivní, jelikož je z něho možné dedukovat podobu kladného přístupu vzdělavatelů dospělých v rámci svého vlastního vzdělávání k této oblasti, což je v době globalizace nepochybně přínosné jednak pro samotné vzdělavatele dospělých ale také pro jedince, které vzdělávají. Druhým žadáním zaměřením bylo vzdělávání v počítačové gramotnosti u oslovených 21,7 % (89) respondentů. Vzhledem k tomu, že jedním z témat ohniskové skupiny bylo zavádění nových technologií do vzdělávacích programů, můžeme toto zjištění označit jako velmi pozitivní. Na třetím místě byla nejvíce zvolená varianta oblasti osobní psychohygieny, kterou zvolilo 11,7 % (48) respondentů. Je nutno podotknout, že určitá podoba psychohygieny je velmi důležitá zvláště v této době, která je spojována s pandemií Covid 19. S poměrně stejným procentuálním zastoupením byly zvoleny tři varianty, komunikační dovednosti s 9,5 % (39), asertivní komunikace s 9,0 % (37) a s 8,8 % (36) varianta prezentačních dovedností. Určitá asertivní komunikace je velmi důležitá pro jedince vyskytující se v roli vzdělavatelů dospělých. S nejmenším procentuálním zastoupením 6,3 % (26) byla mezi respondenty zvolena varianta „Jiné, uveďte“. Tito respondenti pak uvedli následující odpovědi: „Aktuální témata v oblasti

DV“; „Odbornost“; „zaměřeni na odborná témata, výše uvedená nabídka je dostačující, záleží spíše na přednášejících“; „Od všeho umím trochu a mohla bych více :-“; „odborné, prakticky zaměřené na novinky v oborech“; „všechny“; „Odborné vzdělávání ve strojírenství“; „novinky ve všech oborech“; „všechny jsou přínosem a potřebné“; „všechny možnosti a mnoho dalších“; „Legislativa, Práce v týmu, Projektové řízení, Řízení rizik“; „Legislativa průběžné vzdělávání“; „Technické dovednosti“; „psychologie“; „špatně položená otázka“; „Jsem manažer. takže kombinaci různých témat.“; „VŠECHNY“; „Podpora kreativity“; „organizace osobního času a její dodržování“; „Leadership“; „odborné“; „nic z nabízeného, vzdělávání v nových trendech, technologiích“; „Odborné řemeslné“; „konkrétní oblasti, které vyučují“; „Manažerské dovednosti“; a „Aktualizace odbornosti“. Z odpovědí respondentů je patrné, že by svoje vzdělávání zaměřovali především na jejich vlastní odbornost.

Graf 5: Co by mělo být bezpodmínečně zařazeno do povinného vzdělávání vzdělavatelů dospělých dle respondentů

K výše uvedenému grafu č. 5 je důležité zmínit, že respondenti mohli z nabízených možností vybrat více variant. Nejvíce respondentů tj. 87,0 % (281) zařadilo do povinného vzdělávání dospělých nové trendy týkající se této oblasti, což můžeme označit jako velmi pozitivní, neboť je patrné, že nové trendy jsou podstatné i pro samotné vzdělavatele. Celkem 52,3 % (169)

respondentů volili variantu aktuálního legislativního rámce vzdělávání. Variantu týkající se technologií v distančním vzdělávání označilo 40,2 % (130). Na základě vyjádření odborníků v rámci ohniskových skupin se mohla do určité míry podílet pandemie Covid 19, jelikož některé vzdělavatele mohl přechod do online podoby celkem zaskočit. Pokud by však v rámci povinného vzdělávání dospělých byla také část věnovaná technologiím v distančním vzdělávání, tak by se tomuto v budoucnu mohlo předejít. Oblast obecné didaktiky by zvolilo 26,3 % (85) respondentů. Realizaci vzdělávacího programu distanční formou zvolilo 24,1 % (78) dotazovaných respondentů a variantu „Jak zabránit syndromu vyhoření u vzdělavatele“ zvolilo 16,7 % (54) respondentů z čehož je patrné, že i tato problematika by byla pro některé vzdělavatele dospělých v povinném vzdělávání přínosná. Variantu „Přehled aktuálních výsledků výzkumů ve vzdělávání dospělých“ zvolilo 11,1 % (36) respondentů, přesto odborníci se shodli na faktu, že aktuální výsledky výzkumů ve vzdělávání dospělých jsou právě pro vzdělavatele velmi důležité, neboť na jejich základě mohou vytvářet, reakreditovat vzdělávací programy a měnit celou programovou nabídku ve vzdělávání dospělých. Nejméně zvolenou možností byla s 0,3 % (1) varianta „Jiné uveďte“. Pouze jeden respondent tj. 0,3 % (1) uvedl, že „záleží na aktuálních individuálních potřebách a preferencích“. I v této oblasti můžeme doporučit další možné zkoumání, neboť určité oblasti v povinném vzdělávání vzdělavatelů dospělých by měli být jednoznačně vymezeny.

1.2 Motivace dospělých k jejich dalšímu vzdělávání

Motivace patří mezi jednu z nejdůležitějších faktorů, které mají podstatný vliv na vzdělávání dospělých. Můžeme ji pojímat jako vysvětlení toho, proč a jakým způsobem lidé jednají a myslí. V případě motivace ke vzdělávání jsou dospělými účastníky vzdělávání jejich důvody prezentovány jako zásadní a určující jejich účast na vzdělávacích aktivitách. Je tedy nutné v daném případě motivaci označit jako jeden z atributů efektivity vzdělávacího procesu. Motivace aktivizuje, usměrňuje a udržuje naše jednání a chování tak, aby bylo dosaženo cíle.

Motivační faktory dospělých k jejich vzdělávání lze klasifikovat následujícím způsobem:

- **Sociální kontakt.** Dospělí účastníci vzdělávání si prohlubují nebo navazují nové kontakty, chtějí být akceptováni druhými a zlepšit si svoji sociální pozici, mají potřebu zapojit se do skupinových aktivit.
- **Sociální podněty.** Účastníci se snaží o získání dostatečného prostoru, který nebude zatěžován každodenními náporů a zklamáními.

- **Profesní důvody** neboli zabezpečení a rozvoj profesní pozice v zaměstnání.
- **Participace na politickém, především pak na komunálním životě.**
- **Vnější očekávání.**
- **Poznávací zájmy.**

Z hlediska pracovních aktivit můžeme rozeznávat motivy:

Přímé neboli vnitřní motivy:

- potřeba komunikace s kolegy,
- touha po moci,
- seberealizace.

Nepřímé, tedy, vnější motivy:

- mzda nebo plat,
- potřeba jistoty,
- potřeba uplatnění se.

Motivace může vycházet z vnitřních nebo vnějších pohnutek a podnětů.

- **vnitřní motivace** jako výsledek potřeb a zájmů člověka (potřeba poznávací, seberealizace, kulturní potřeby);
- **vnější motivace**, která bývá určena působením vnějších podnětů (hrozba trestu, možnost odměny).

Při učení dospělých je velmi významná pozitivní motivace, která je umocňována mimo jiné i pocitem vnitřního spokojení. Jedná se například o vůli něco dokázat, o radost z úspěchu, předsevzetí nebo zvědavost. Méně efektivní je motivace negativní, kdy jsou dospělí motivováni strachem ze sankcí ze strany zaměstnavatele nebo strach z neúspěchu. Plně kvalifikovaní, nadaní a talentovaní zaměstnanci bývají motivováni především proto, že jim jejich vzdělávání přináší uspokojení. Naopak ty, kteří mají velmi nízké schopnosti, s neúplnou kvalifikací potřebují velmi účinnou, vhodnou a efektivní motivaci jak k zahájení jejich dalšího vzdělávání, ale zároveň i po celou tohoto jejich vzdělávání.

Každý z nás může mít k vlastnímu dalšímu vzdělávání různou motivaci. Cílem bývá dosažení vysokoškolského titulu, ať už z důvodu vlastní seberealizace, z důvodu povýšení v zaměstnání, vyšší finanční ohodnocení, využití volného času nebo získání vědomostí v oblastech, o které se zajímá. Motivační faktor má svůj počátek a konec, což v praxi znamená, že na začátku

vzniká konkrétní potřeba, která je způsobená nějakým nedostatkem v dané oblasti, a po uspokojení potřeb je pak tento faktor u svého konce anebo může způsobit potřebu dalších činností.

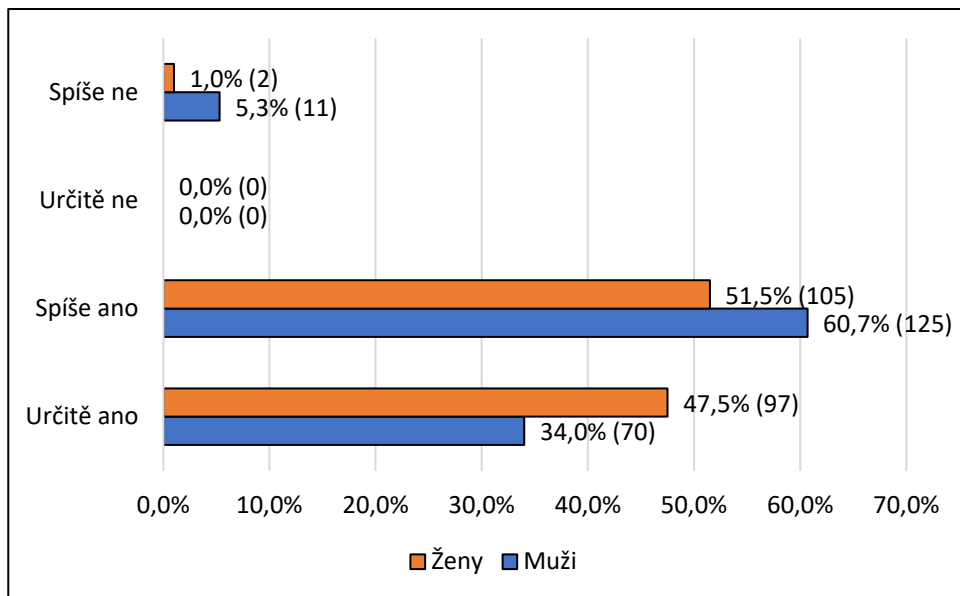
Z výše uvedeného vyplývá, že celoživotní vzdělávání a učení může být úspěšné jen tehdy, když jsou dospělí správně motivováni k získávání nových znalostí a dovedností. Aby byla zajištěna efektivní motivace, je velmi důležité ve vzdělávání dospělých, aby toto vzdělávání mělo přesně definovaný cíl a jasný smysl. Pokud ne, s největší pravděpodobností dá dospělý přednost jiným prioritám, kterých má ve svém životě dostatečné množství. Vzdělávání tedy musí být jednoznačně navázáno na stávající stav znalostí a vědomostí.

V praxi je pro vyšší motivaci nutné průběžně hodnotit studijní výkony dospělých účastníků vzdělávání, a to především pozitivně a konstruktivně. Motivaci ovlivňují faktory, kterými jsou přátelská atmosféra na kurzu, semináři, školení, studiu, zkušený lektor, kladný přístup ke vzdělávání v organizaci, firmě, kde dospělý pracuje. Je velmi důležité, aby ve strategii organizace nebo firmy mělo vzdělávání prioritu a vedení mělo ke vzdělávání dospělých pozitivní vztahy.

Motivace a bariéry jsou závislé na situacích, ve kterých došlo u dospělého k potřebě učit se. Tyto situace nastávají při společenských nebo individuálních změnách. Jako jedna ze společných se uvádí stálá změna. Dospělí jedinci by tedy měli být přirozeným způsobem motivováni k tomu, aby se snažili nalézat příležitosti k jejich dalšímu vzdělávání, učení se. Pro motivaci k dalšímu vzdělávání jsou otázky vnímání bariér klíčové a můžeme je dělit do tří skupin:

- **Osobnostní bariéry**, tedy jakým způsobem se dospělý vnímá jako učící se a jaké zaujímá postoje.
- **Situační bariéry**, které vyplývají z nastalé situace. Jedná se například o nedostatek finančních prostředků, nedostatek času, špatná doprava apod.
- **Institucionální bariéry**, kterými mohou být nevhodné programy, nevyhovující rozvrh hodin studia, semináře apod.

Graf 6: Pociťování potřeby se neustále vzdělávat dle pohlaví respondentů

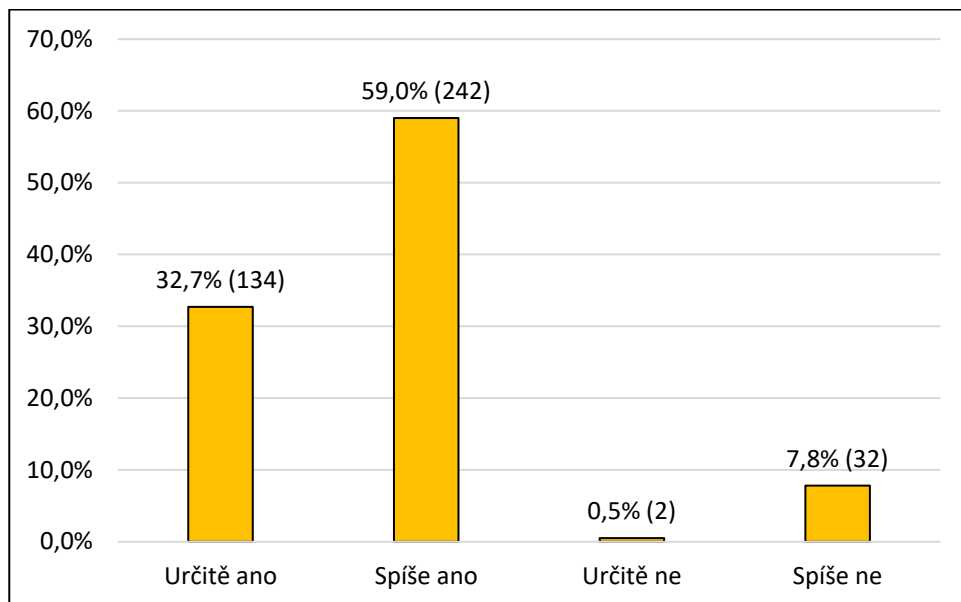

Výše uvedený graf č. 6 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, zda pociťují potřebu se neustále vzdělávat. Na výběr měli ze čtyř variant. 34,0 % (70) respondentů mužského pohlaví zvolilo variantu „Určitě ano“. Z pohledu respondentů ženského pohlaví tuto variantu zvolilo 47,5 % (97) dotazovaných. Variantu „Spíše ano“ pak zvolilo 60,7 % (125) respondentů mužského pohlaví a 51,5 % (105) respondentů ženského pohlaví. Celkové procentuální rozložení variant „Určitě ano“ a „Spíše ano“ u obou pohlaví v rámci celého vzorku respondentů pak činí 96,8 % (397). Relativně nízké procentuální zastoupení odpovědi bylo u varianty „Spíše ne“. Dle pohlaví respondentů ji zvolilo 5,3 % (11) mužského pohlaví a 1,0 % (2) ženského pohlaví. Varianta „Určitě ne“ nebyla zvolena žádným osloveným respondentem.

Dále byla respondentům položena otázka toho, zda vnímají jako motivující faktor ke svému vzdělávání to, že profesně působí v oblasti vzdělávání. Opět byly respondentům nabídnuty k výběru možnosti ze čtyř variant. Respondenti v největším procentuálním zastoupení přesněji v 59,0 % (242) volili variantu „Spíše ano“. Následovala varianta „Určitě ano“, kterou vybralo 32,7 % (134) respondentů. Celkové procentuální rozložení variant „Určitě ano“ a „Spíše ano“ v rámci celého vzorku respondentů pak tedy činí 91,7 % (376). Varianta „Spíše ne“ byla mezi respondenty umístěna se 7,8 % (32) na předposledním místě. Níže uvedený graf č. 7 zobrazuje výsledky této analýzy.

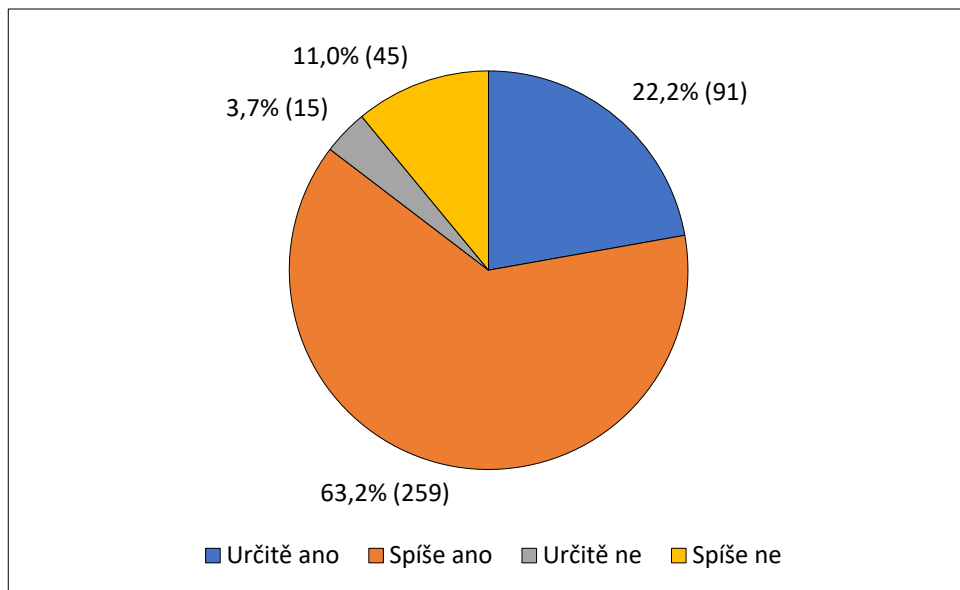

Graf 7: Vnímání motivujícího faktoru ke vzdělávání vzdělavatelů dospělých to, že profesně působí v oblasti vzdělávání dle respondentů

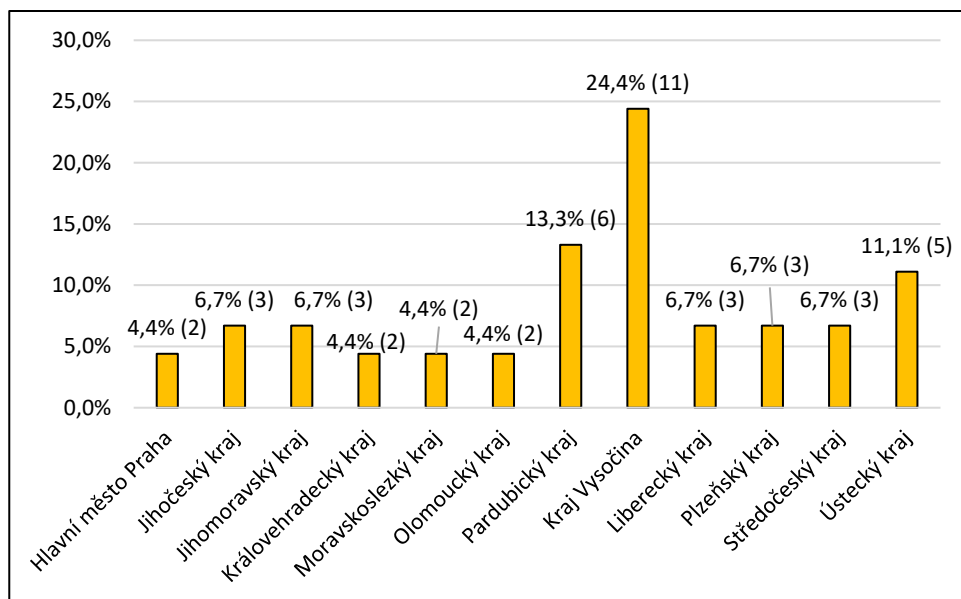
Zda odpovídají možnosti vzdělávání potřebám respondentů ilustrují data uvedená v následujícím grafu č. 8. Z celkového počtu dotazovaných respondentů tj. 63,2 % (259) zvolilo variantu „Spíše ano“. Variantu „Určitě ano“ pak zvolilo 22,2 % (91) dotazovaných respondentů. Celkové procentuální rozložení variant „Určitě ano“ a „Spíše ano“ v rámci celého vzorku respondentů pak tedy činí 85,4 % (350). Na předposledním místě v procentuálním zastoupení se umístila s 11,0 % (45) varianta „Spíše ne“. Nejméně zvolenou možností pak byla s 3,7 % (15) varianta „Určitě ne“.

Graf 8: Odpovídají v kraji respondentů možnosti vzdělávání jejich potřebám

Hlubší analýzy se pak detailněji zaměřily na respondenty, kteří zvolili variantu „Spíše ne“ a variantu „Určitě ne“. Respondenti, kteří zvolili variantu „Spíše ne“ bylo 45 a variantu „Určitě ne“ bylo celkem 15. Následující grafy č. 9 a 10 zkoumají odpovědi respondentů z pohledu kraje, ve kterém v současné době působí.

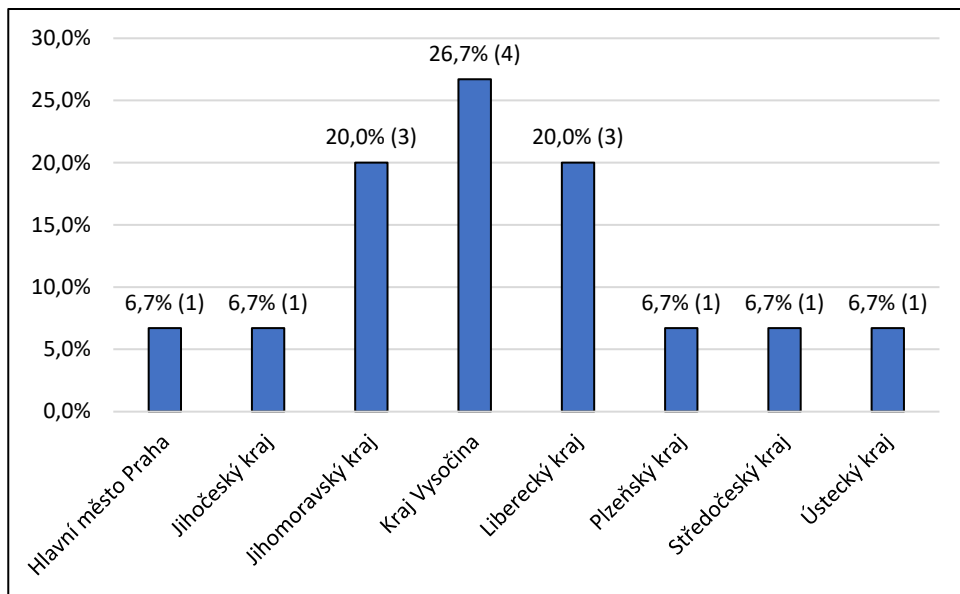
Graf 9: Respondenti, kteří zvolili variantu „Spíše ne“

V nejvyšším procentuálním zastoupení zvolilo variantu „Spíše ne“ celkem 24,4 % (11) respondentů působících v Kraji Vysočina a respondenti z Pardubického kraje v počtu 13,3 % (6). Respondentů z Ústeckého kraje bylo 11,1 % (5). Poměrně stejné zastoupení z celkem pěti krajů bylo v celkovém procentuálním zastoupení 6,7 (3). Jednalo se o respondenty z Jihočeského, Jihomoravského, Libereckého, Plzeňského a Středočeského kraje. Nejmenší procentuální zastoupení 4,4 % (2) bylo u hlavního města Prahy, Královehradeckého, Moravskoslezského a Olomouckého kraje.

Odpovědi respondentů, kteří si vybrali variantu „Určitě ne“ znázorňuje graf č. 10. Na základě odpovědí respondentů lze konstatovat, že procentuální rozložení odpovědí můžeme rozdělit do tří úrovní. Nejvíce tuto variantu opět volili ve 26,7 % (4) respondenti z kraje Vysočina. Dále následoval se stejným procentuálním rozložením 20,0 % (3) Jihomoravský a Liberecký kraj. Na třetí pozici bylo pět krajů s 6,7 % (1) jejichž procentuální rozložení bylo také totožné. Jednalo se o hlavní město Prahu, Jihočeský, Plzeňský, Středočeský a Ústecký kraj. Je však potřeba zmínit, že vzhledem k celkovému počtu 410 respondentů, kteří se účastnili tohoto výzkumu se nejedná o neobvykle velké procentuální zastoupení těchto respondentů.

Graf 10: Respondenti, kteří zvolili variantu „Určitě ne“

2 VZDĚLAVATELÉ DOSPĚLÝCH

Vzdělavatelé mají rozhodující úlohu ve vzdělávání dospělých a vstupují do bezprostřední interakce s účastníky vzdělávání a regulují jejich učební procesy. Působí ve školském vzdělávání dospělých, v centrech a střediscích celoživotního vzdělávání, dalšího vzdělávání a v oblasti vzdělávání seniorů. Tito lidé bývají označováni jako vzdělavatelé dospělých. Nejčastěji se rozlišují tři typy vzdělavatelů dospělých:

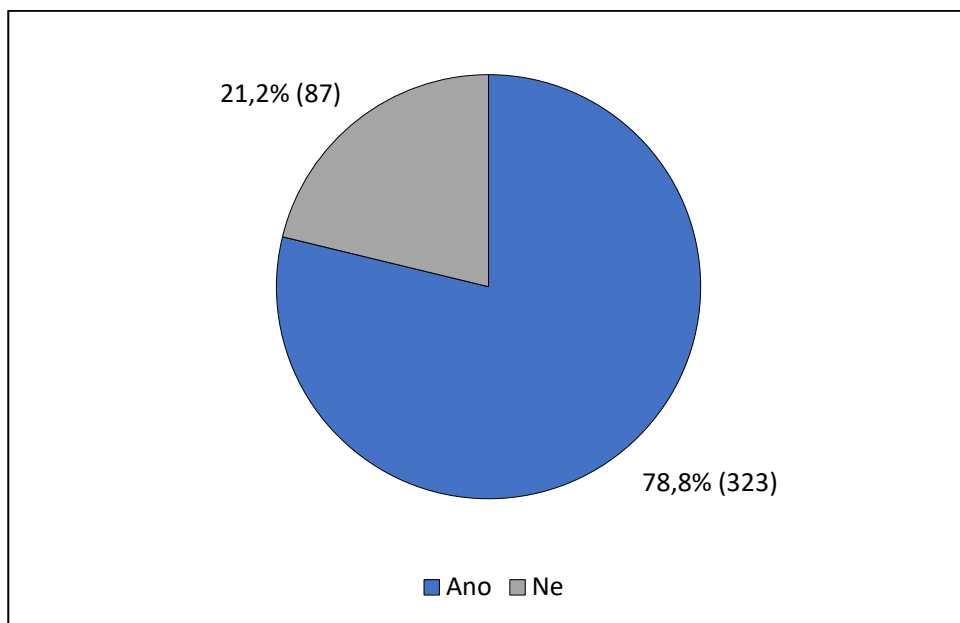
- Profesionální vzdělavatelé dospělých, kteří mají vzdělávací činnost jako hlavní pracovní náplň, tedy na plný pracovní úvazek.
- Vzdělavatelé dospělých, kteří vykonávají vzdělávací činnost na částečný pracovní úvazek.
- Příležitostní neboli dobrovolní vzdělavatelé dospělých.

V České republice je možno poskytovatele vzdělávání dospělých rozdělit na:

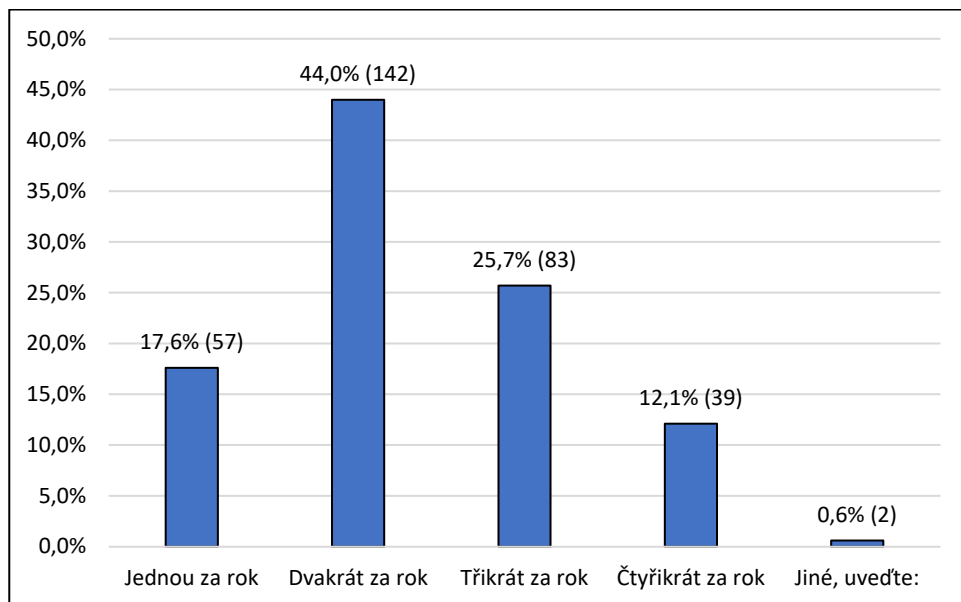
- **Veřejné instituce**
  - Školy a školská zařízení, které realizují počáteční vzdělávání
  - Instituce ve vzdělávání dospělých, které jsou zřizovány orgány státní správy a samosprávy
- **Soukromé instituce**
  - Komerční instituce
  - Vzdělávací instituce a instituce zaměstnavatelů
  - Odborové organizace
  - Círky a náboženská hnutí
  - Politické strany a hnutí
  - Neziskové a komunitní organizace
  - Dobrovolnické, zájmové a další organizace
- **Instituce poskytující další vzdělávání, které jsou zřizovány orgány státní správy a samosprávy nejčastěji uskutečňují na základě platných zákonů:**
  - Vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení.
  - Vzdělávání úředníků územních samosprávných celků.
  - Vzdělávání pracovníků v sociálních službách.
  - Normativní vzdělávání.

Smysl vzdělávání dospělých je pak zřejmý především ve druhé vzdělávací šanci pro dospělé a ve zvyšování kvalifikace, v rozvoji sociálních rolí, zdravotní prevenci, upevňování sociálního citění a v osobnostním rozvoji. Je však potřebná jednotná povinnost vzdělávání pro všechny vzdělavatele dospělých? Na tento fakt odpovídají data v grafu č. 11, kde na základě analýzy dat byly zjištěny pozitivní výsledky. Většina dotazovaných respondentů, tedy, 78,8 % (323) by jednotnou povinnost vzdělávání pro vzdělavatele dospělých vnímala jako pozitivum. Zároveň by pak jednotnou povinnost vzdělávání nevnímala 21,2 % (87) dotazovaných respondentů. Na základě této primární analýzy je patrné, že mezi vzdělavateli by podoba jednotného povinného vzdělávání byla pozitivem.

Graf 11: Vnímání určité jednotné povinnosti vzdělávání pro všechny vzdělavatele dospělých respondenty jako pozitivum

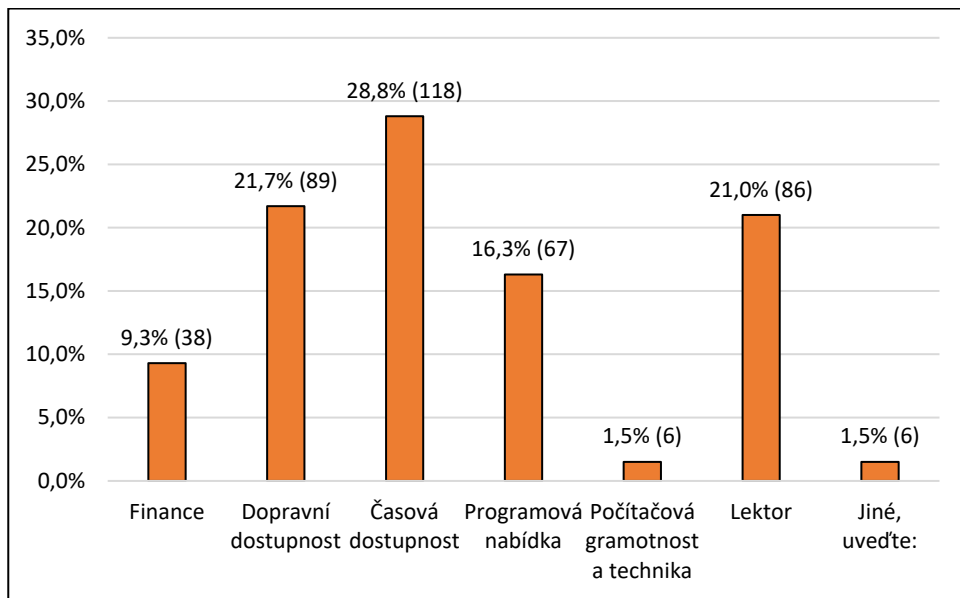

Pokud se budeme zabývat odpověďmi 323 oslovených respondentů (modře vyznačených v grafu č. 11) bylo zjištěno, že by určitou jednotnou povinnost vzdělávání pro všechny vzdělavatele dospělých vnímali jako pozitivum. Těmto respondentům byla položena doplňující otázka, v jakých minimálních časových intervalech by preferovali absolvovat povinnost tohoto vzdělávání viz text níže.

Graf 12: Minimální časový interval preferování absolvování povinnosti vzdělávání u respondentů

Nejvyšší procentuální zastoupení měla mezi respondenty varianta „Dvakrát za rok“ se 44,0 % (142). V obecném měřítku lze říci, že někteří vzdělavatelé mohou svůj pracovní rok rozdělovat do dvou pololetí/semestrů. Na základě rozhovorů s odborníky v dané oblasti bylo zjištěno, že povinnost absolvování jednotného vzdělávání by preferovali v jednotném intervalu v rámci tohoto každého období, že je v rámci praxe velmi postrádán ucelený systém dalšího vzdělávání dospělých a chybí legislativní uchopení celoživotního učení. Vzdělávání „Třikrát za rok“, by upřednostnilo 25,7 % (83) respondentů. Absolvování povinného vzdělávání jedenkrát za rok by pak preferovalo 17,6 % (57) respondentů. Na pomyslném předposledním místě s 12,1 % (39) se umístila mezi respondenty varianta „Čtyřikrát za rok“. Nejméně mezi respondenty byla s 0,6 % (2) zvolena varianta „Jiné uveďte:“ s následujícími odpověďmi: „*Jednou za 5 let*“ a „*nedokáži posoudit, pedagogičtí pracovníci (vzdělavatelé) již dnes mají zákonem danou povinnost se dále vzdělávat*“. Zároveň je potřeba zmínit, že státem regulované profese mají zákonem danou povinnost se dále vzdělávat. Nedá se však jednotně říct, že tuto povinnost mají také všichni vzdělavatelé, tedy i vzdělavatelé dospělých. Z výsledků týkající se této analýzy je velmi pozitivním zjištěním, že ve většině případů by respondenti preferovali vzdělávání více než jedenkrát ročně.

Graf 13: Specifický faktor, který vnímají respondenti jako ovlivňující bod svého vzdělávání

Nejvíce ovlivňujícím faktorem vlastního vzdělávání je pro respondenty ve 28,8 % (118) časová dostupnost, na kterém se zároveň shodli i oslovení odborníci, neboť právě faktor času je ve vzdělávání dospělých osob limitující. Dalším velmi ovlivňujícím faktorem je dopravní dostupnost, kterou zvolilo 21,7 % (89) respondentů, a která ve vzdělávání hraje podstatnou roli, přičemž tento faktor úzce souvisí s časovým faktorem. Jako zásadní a ovlivňující činitel ve vzdělávání dospělých je považován lektor, kterého jako ovlivňující faktor zvolilo 21,0 % (86) respondentů. Osobností lektora, jeho odborností a dalšími aspekty se zabývaly ohniskové skupiny jako jedním ze zásadních témat a tento výsledek byl pro oslovené odborníky závažným, neboť se domnívali, že právě účastníci dalšího vzdělávání si toto vzdělávání volí nejen na základě vlastní motivace, kvality programů ale i osobnosti lektora, stejně jako zjištění, že 16,3 % (67) zvolilo programovou nabídku. Variantu „Finance“ zvolilo pouze u 9,3 % (38) respondentů. Na posledním místě se umístila s 1,5 % (6) varianta „Počítačová gramotnost a technika“. Respondenti, kteří zvolili variantu „Jiné, uveďte“ pak zmínili následující odpovědi: „Vše, ale nejvíce zájem chtít“; „Motivace“; „Přesycení stálým rozvojem“; „různorodost úrovně pro získání rekvalifikace a tím nekalá konkurence“; „vybrala bych více

faktorů: programová nabídka, lektor, mé potřeby“; „špatně položená otázka, jestli jde o to, co mě odradí nebo motivuje, pak kombinace všeho“.

2.1 Profesionálové ve vzdělávání dospělých

Profesionální pracovníci ve vzdělávání dospělých se pro výkon své práce připravují na vysokých školách v programech oboru „Andragogika“. Nejčastěji se můžeme setkat s těmito kategoriemi pracovníků:

- Andragog. Tento termín zahrnuje všechny pracovníky ve vzdělávání dospělých, tedy, učitele, pracovníky v oblasti teorie a praxe.
- Lektor, který realizuje interaktivní výukový proces.
- Edukátor jako pojmenování vzdělavatele dospělých.
- Moderátor, který pracuje interaktivní metodou skupinové výuky a usiluje o aktivní zapojení všech účastníků vzdělávání ve výuce, seminářích, workshopech, konferencích.
- Tutor neboli metodický zprostředkovatel v oblasti distančního vzdělávání. Je poradcem a pomocníkem studenta, motivuje, pomáhá, posuzuje a poskytuje zpětnou vazbu.
- Instruktor neboli odborný poradce a vedoucí, který vede převážně praktickou přípravu v nějakém oboru.
- Konzultant jako poradce a odborník v nějakém oboru, který může poradit, vysvětlit a sdělovat odborná stanoviska.
- Mentor neboli rádce, poradce, školitel, který pracuje v rámci stejného pracoviště. Radí, motivuje, usměrňuje a předává své zkušenosti.
- Kouč jako vzdělavatel, který se zabývá vzdělávaným na jeho pracovišti formou usměrňování. Je individuální a cílené na kariérní cestu.
- Trenér zabývající se metodami praktického osvojování dovedností. Jedná se o praktickou přípravu, trénink, výcvik.

2.2 Lektor dalšího vzdělávání

Lektoři jsou zásadními činiteli, kteří spoluurčují efektivitu vzdělávacího procesu. Termín lektor se začal používat zhruba po 2. světové válce a tehdejší snahou bylo odlišit školní vzdělávání od mimoškolního. Lektor byl označen jako vzdělavatel dospělých, který působí:

- v oblasti dalšího vzdělávání,
- vede vzdělávací proces,
- metodicky se podílí na přípravě vzdělávacího projektu,

- nastavuje adekvátní formy a metody vzdělávání.

Výkon lektorského povolání upravuje § 25 živnostenského zákona a příloha nařízení vlády č. 140/2000 Sb., kterým se stanoví seznam oborů živností volných, ve znění nařízení vlády č. 492/2004 Sb. a nařízení vlády č. 100/2005 Sb. s účinností od 1. dubna 2005.

Od roku 2013 můžeme nalézt profesní kvalifikaci s názvem „Lektor dalšího vzdělávání“ v Národní soustavě kvalifikací. Předpokladem získání této kvalifikace je složení zkoušky ze sedmi oblastí, ve kterých zkoušející prověří především metodické kompetence budoucího lektora.

Za odborné způsobilosti lektora dalšího vzdělávání je považováno:

- sestavení obsahu a struktury vzdělávacího programu na základě stanovených vzdělávacích cílů a z nich vyplývajících kompetencí;
- rozpracování obsahu kurzu do minutového scénáře včetně volby didaktických pomůcek a metod výuky;
- zjišťování úrovně vstupních kompetencí a vzdělávacích potřeb účastníků vzdělávacího programu;
- prezentace vzdělávacího obsahu s využitím interaktivního přístupu;
- řešení problémů a rozborů příkladů z praxe s využitím didaktických pomůcek;
- příprava, řízení a vyhodnocení modelových situací a metod práce se skupinou;
- zadávání samostatných a skupinových prací účastníkům vzdělávacího programu;
- hodnocení účinnosti vzdělávání;
- dosažení nastavených vzdělávacích cílů a požadovaných kompetencí.

Jako pracovní činnosti lektora jsou uváděny spolupráce s koordinátory a projektanty kurzu při určování a konkretizaci obsahu a struktury kurzu, rozpracování cílů a obsahu kurzu včetně požadovaných kompetencí do detailního plánu a rozvrhu vzdělávání, volba a příprava a využití didaktické techniky, učebních textů a dalších učebních pomůcek, zpracování vlastních učebních nebo podpůrných textů, příprava a sestavování prezentací, příprava scénářů a materiálně technického zajištění modelových situací a dalších činností, navazování vztahu s účastníky dalšího vzdělávání a uzavření dohody pravidel a průběhu vzdělávání, motivování účastníků vzdělávacího programu, vstupní hodnocení kompetencí a dalších charakteristik účastníků kurzu, prezentace učiva s přizpůsobením účastníkům kurzů, vedení a řízení tréninku a procvičování dovedností a kompetencí, vedení a řízení modelových situací

a dalších činnosti účastníků, vedení a řízení diskuzí, ověřování znalostí, dovedností a kompetencí účastníků, hodnocení účinnosti vzdělávání a tréninku a poskytování individuálních konzultací. Dále se vyžaduje vhodné využívání didaktické techniky.

Zároveň dle tohoto vymezení kvalifikace by měl lektor mít tyto měkké kompetence:

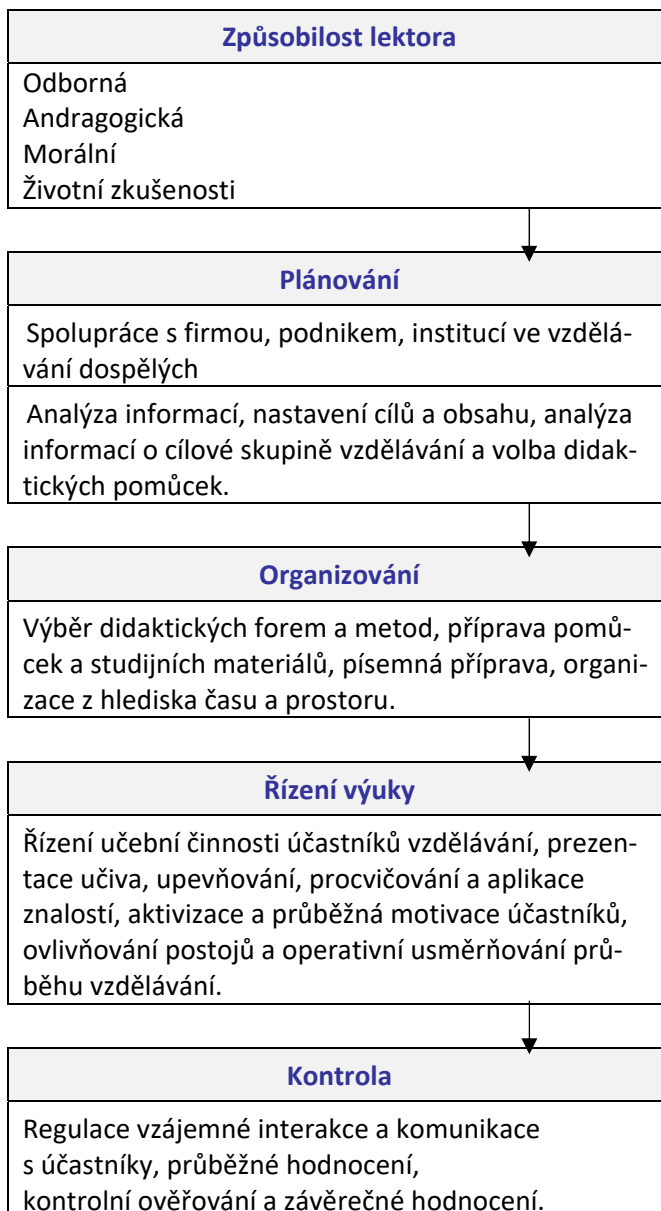
- efektivní komunikaci,
- kooperaci,
- kreativitu,
- flexibilitu,
- uspokojování zákaznických potřeb,
- výkonnost,
- samostatnost,
- schopnost řešit problémy,
- plánování a organizování práce,
- aktivní přístup,
- ochotu k celoživotnímu učení,
- zvládání zátěže,
- objevování a orientace v informacích,
- vedení lidí a ovlivňování ostatních.

Za obecné dovednosti lektora jsou pak považovány počítačová způsobilost, způsobilost k řízení osobního automobilu, numerická způsobilost, ekonomické a právní povědomí, jazyková způsobilost v češtině, angličtině a v jednom dalším cizím jazyce.

Pro výkon této typové pozice jsou obvykle požadovány teoretické znalosti z těchto oblastí: andragogika, didaktika a didaktická technika, psychologie pro vzdělávání dospělých, hodnocení, testování a měření ve vzdělávání, metody a postupy lektorství v odborných kurzech a výuka odborných disciplín.

Závěrem lze říci, že lektor by měl mít základní předpoklady, kterými jsou odborná znalost přednášené problematiky, základní znalost andragogiky, pedagogiky, psychologie, rozsáhlé praktické zkušenosti, lektorské dovednosti. Zároveň by měl lektor být seznámen se strukturou posluchačů, tedy s jejich sociální strukturou, věkem a pohlavím, s jejich motivací, potřebami a zájmem o témata nabízená v oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, se znalostmi, zkušenostmi, možnostmi, s intelektuální úrovní a se studijními podmínkami.

Jen tak může lektor splnit očekávání posluchačů i organizátorů. Činnost lektora ve vzdělávacím procesu je vyvrcholením jeho práce na vzdělávacím programu. Konkrétní činnosti lektora jsou uvedeny viz níže.

V neposlední řadě je nutné se zmínit i o jednotlivých fázích činností lektora ve výuce:

První je fáze přípravy a projektování vzdělávací činnosti, kterou můžeme dělit:

- na přípravu **dlouhodobou**, tedy charakteristiku cílové skupiny vzdělávání, vzdělávací program, projekty, studijní materiály, tematické plány, profil absolventa, didaktické pomůcky.
- na přípravu **přímou**, tedy konkrétní přípravu na jednotlivé bloky studia nebo na celodenní seminář, kurz a na jeho jednotlivé vyučovací hodiny. Do této přípravy patří pojmová analýza, tedy určení, které pojmy budou v daném celku výchozí, určení jejich logické struktury a hierarchie. Vztažová analýza jako určení vztahů, principů, souvislostí a vazeb mezi pojmy a praktická analýza neboli určení užitečnosti daného učiva pro další vzdělání žáků a pro jejich praktickou činnost.

Druhou fází je realizační fáze, kterou se rozumí pedagogická diagnóza, pedagogická prognóza a řízení procesu učební činnosti dospělých účastníků.

Fáze **kontrolní a hodnotící** je třetí fází a jde v ní o posouzení vlastních výkonů a výkonů dospělých účastníků vzhledem k cílům. Je kladen důraz na proces hodnocení a sebehodnocení z hlediska činností lektora a účastníků vzdělávání. Zároveň je východiskem etapy přípravy a realizace.

Každé vzdělávání má svou kurikulární podstatu a nerozlišuje se, jestli se jedná o vzdělávání institucionalizované, organizované, nebo sebevzdělávání prostřednictvím různých médií. Praxe ukazuje, že v oblasti vzdělávání dospělých je kurikulum koncipováno jako otevřené. Ve výuce směřuje k vytváření prostoru pro konkrétní problémy, zájmy a zkušenosti účastníků, pro kooperaci a interakci lektora s účastníky vzdělávání a k respektování individuálních rozdílů a potřeb mezi účastníky.

Kurikulem se v andragogické didaktice rozumí prvky didaktického procesu, kterými jsou vzdělávací program, vzdělávací plán, obsah vzdělávání, průběh vzdělávání a hodnocení vzdělávací činnosti. Kurikulární přístup k didaktickému procesu můžeme charakterizovat jako rozvoj cílů, obsahů, forem a metod vzdělávání, které je realizováno za spolupráce autorů vzdělávacích programů, lektorů, účastníků vzdělávání a zástupců institucí, které si vzdělávací aktivity objednali. Kurikulum se orientuje na definování strategií vzdělávání, ke zlepšení jeho plánování, k realizaci a vyhodnocení.

Každé vzdělávání má svou kurikulární podstatu a nerozlišuje se, jestli se jedná o vzdělávání institucionalizované, organizované, nebo sebevzdělávání prostřednictvím různých médií.

Kurikulum můžeme klasifikovat:

- kurikulum zamýšlené,
- kurikulum realizované,
- kurikulum skutečně dosažené,
- kurikulum otevřené,
- kurikulum skryté.

Praxe ukazuje, že v oblasti vzdělávání dospělých je kurikulum principiálně koncipováno jako otevřené. Ve výuce směřuje k vytváření prostoru pro konkrétní problémy, zájmy a zkušenosti účastníků, pro kooperaci a interakci lektora s účastníky vzdělávání a k respektování individuálních rozdílů a potřeb mezi účastníky. Nicméně platí, že i skryté kurikulum má význam ve vzdělávání dospělých a představuje tzv. vedlejší efekty výuky, které mohou spočívat v nesystematizovaném učení, v procesu prožívání životních situací a následně v jejich promítání do vzdělávacího procesu.

Kurikulum můžeme dělit podle:

- **Obsahu** na *plánované*, tedy rámcové vzdělávací programy, učební plány a způsobu kontroly, na *realizované*, tedy, skutečný realizovaný průběh obsahů, metod a forem a *osvojené* neboli splnění naplánovaných cílů kurikulem.
- **Funkční učební činnosti** na *formální* k získání uznávaných kvalifikací, *neformální* a *informální* neboli každodenní vzdělávání.
- **Zaměření** na předmětný přístup, specificky zaměřený vzdělávací proces, praktickou orientaci, že předávané znalosti mají měřitelný cíl, na rozvoj osobnosti se zaměřením na osobnostní vlastnosti a sociální zájmy a potřeby.
- **Kurikulárních strategií** na *deduktivní*, odvozování z norem, teorií a cílů, *induktivní* na empirické zjišťování potřeb, kvalifikací, *analytická*, tedy rozvoj a analýza stávajících kurikul a jejich teorií a *edukativní* vznikající za participace účastníků a expertů.
- **Pojetí kurikula jako obsahu vzdělávání ve formách** koncepční, projektové, realizační, osvojené a efektové.
- **Zamýšleného pojetí kurikula** na zamýšlené, tedy plánované, projektované, vypracované a skryté neboli modifikované při realizaci vlivem prostředí.
- **Závaznosti kurikula** na doporučené, předepsané tedy závazné, podpůrné.

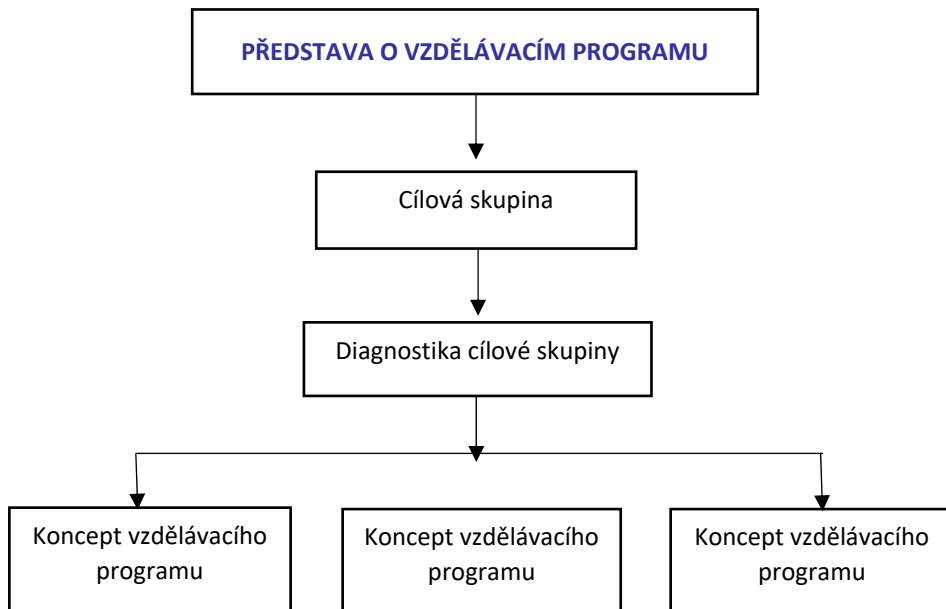
- **Přístupu** na jednoznačně určené, lineární, systematické a konstruktivistické.
- **Vzdělávacího konceptu** pro další vzdělávání, které je zaměřeno na získávání znalostí a doplňování učení a pro celoživotní učení, tedy obnovování a získávání kompetencí v novém kontextu.

Andragogické kurikulum je a bude vždy otevřené a volné, protože musí odpovídat základním principům vzdělávání dospělých, které se neustále mění a vyvíjí.

Vzdělávací program je základním kurikulárním dokumentem, který v obecné rovině vymezuje obsah a způsoby realizace vzdělávacího procesu, tedy je dokumentem pro plánování, realizaci a vyhodnocení tohoto procesu. Rozpracovává klíčové kompetence a konkrétní cílové skupiny ve vzdělávání dospělých. Tvorba vzdělávacího programu by měla vycházet z principů orientovaných na cílové skupiny:

- **Dostupnost vzdělávání**, tedy, aby programy včetně jejich finanční úhrady byly dostupné co největšímu počtu dospělých ve vzdělávání.
- **Rovnost přístupu ke vzdělávání**, aby pohlaví nebo příslušnost k sociální skupině nebylo zásadním vylučovacím činitelem ve vzdělávání. Nelimitovat, nýbrž vytvářet opatření, která budou vyrovnávat rozdílné podmínky při dosahování vyššího vzdělání.
- **Kvalita vzdělávacího procesu** jako žádoucí úroveň vzdělávacích procesů, institucí ve vzdělávání a vzdělávacích systémů. Kvalitu významně podporují poradenské služby, které pomáhají dospělým účastníkům ve vzdělávání k jejich orientaci při volbě typu vzdělání.
- **Adaptabilita vzdělávacích programů**, kterou rozumíme, aby nabídka vzdělávacích programů pružně reagovala na neustálé společenské a hospodářské změny a dospělý účastník vzdělávání měl tak možnost vybrat si program s aktuálním a potřebným tématem.
- **Komplexnost vzdělávací nabídky**, která úzce souvisí s aktuální nabídkou lidského kapitálu na trhu práce, tedy ke stávajícímu vzdělání dospělého přidat další vědomosti a dovednosti a prohloubit schopnosti dospělých účastníků.
- **Individualizace vzdělávání**, tedy nejen poskytnout jim vyučování v rámci studia, ale i možnost studovat individuálně. Specifickou variantou je vzdělávání v domácím prostředí, ovšem za předpokladu zvládnutého a pochopeného osvojeného učiva.

K vytvoření vzdělávacího programu potřebujeme nutně znát jeho poslání, obsah, funkci, cíle a cílovou skupinu. Jedině kvalitně připravená příprava umožňuje lektorovi zpětně analyzovat a reflektovat výsledky v souvislosti se stanovenými vzdělávacími cíli, posoudit účinnost z hlediska obsahu a času a následně přijímat vhodná opatření pro další výuku viz text níže.

Zároveň by měl lektor rozvíjet v rámci vzdělávacího procesu i prvky poradenské činnosti, protože vzdělávání by nemělo vést pouze k osvojování poznatků, ale také ke zpracování osvojených poznatků, které dále povedou k tvůrčí práci a k dalšímu rozvoji myšlení.

Ve své přípravě si lektor zaznamenává pro vlastní potřebu důležité body, které charakterizují celý průběh jeho vzdělávacího programu, konkretizuje a formuluje všechny činnosti. Příprava na vzdělávací program obsahuje stanovení výukového cíle, provedení didaktické analýzy a zpracování konkrétního scénáře daného programu nebo modulu. Příprava vzdělávacího programu je zařazována mezi nejdůležitější „know-how“ vzdělávacích institucí. Zpracovaný vzdělávací program je základním dokumentem pro další plánování, realizaci, a vyhodnocení vzdělávacích akcí. Úroveň jeho zpracování zásadním způsobem usměrňuje didaktický proces.

Didaktický proces můžeme rozdělit na čtyři části:

- **Předvstupní**, v rámci které jsou získávány informace o cílových skupinách vzdělávání, o jejich vstupních znalostech a dovednostech, o podmínkách absolvování vzdělávacího programu a zároveň v této fázi lze poskytovat i průběžné konzultace k tématu.
- **Vstupní část** je zaměřena na tvorbu pozitivní učební atmosféry, na vzbuzení zájmu a ochoty se vzdělávat u dané cílové skupiny a na její ochotu spolupracovat s lektorem a celkově si navzájem upřesňovat podmínky absolvování vzdělávacího programu.
- **Střední část** procesu je soustředěna na konkrétní dosahování cílů a na všechno co s daným vzděláváním a učením souvisí.
- **Výstupní část**, která vede ke zhodnocení průběhu vzdělávacího programu a k prohloubení motivace k dalšímu vzdělávání.

Při zpracovávání přípravy na vzdělávací program by si primárně lektor měl umět odpovědět na otázky:

- Co chci? Čeho chci dosáhnout? = **CÍLE**.
- Jakými prostředky dosáhnou cílů? = **OBSAH UČIVA A METODY, POMŮCKY, TECHNIKY**.
- Jaké má cílová skupina znalosti? Jak je budu aktivovat? Co bude pro cílovou skupinu nejobtížnější? V jakém čase? = **ZVLÁŠTNÍ DIDAKTICKÁ HLEDISKA**.
- Co musím udělat k zabezpečení pracovních podmínek? Jaký organizační typ vyučování využiji vzhledem k mé metodické koncepci? = **ORGANIZACE VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU**.
- Jak budu zajišťovat spolupráci žáků ve třídě? Jak budu zjišťovat výsledky? = **PŘÍPRAVA**.

Na uvedené otázky je potřeba ale odpovědět s akcentem na typ instituce, cíl a obsah programu, cílovou skupinu a její předchozí znalosti, dovednosti a zkušenosti, na možnosti využití didaktické techniky a jak bude probíhat hodnocení v rámci vzdělávacího programu.

V současné době jsou standardy vzdělávacích programů pro dospělé plánovány takto:

- **Název vzdělávacího programu.**
- **Organizátor, instituce a odborný garant vzdělávacího programu.**

- **Cíle vzdělávacího programu**, které se nastavují na základě požadavků a potřeb klienta a účastníků vzdělávání. Souvisejí s kompetenčními profily, kvalifikačními standardy a výkonovými standardy týmů a institucí.
- **Cílové skupiny**, které můžeme dělit podle profesí, zájmů, typů a oborů organizací, věku, stupně vzdělání, počtu let praxe apod. Jednou z nejpodstatnějších podmínek vzdělávacího procesu i systému je právě určení cílových skupin ve vzdělávání.
- **Obsah vzdělávacího programu**, tedy, moduly, tematické celky, obsahy včetně hodinové dotace a časového plánu.
- **Metody a formy vzdělávání**, tedy určení, jaké formy, jestli denní, kombinované, distanční apod. a metod včetně didaktických pomůcek a techniky.
- **Hodnocení a podmínky ukončení vzdělávání.**
- **Studijní literatura.**
- **Seznam lektorů**, kteří budou v rámci vzdělávacího programu lektorovat. Pokud je součástí programu například e-learning, pak i seznam tutorů a konzultantů.
- **Rozpočet vzdělávacího programu**, který zahrnuje náklady na mzdy, provozní režie, náklady na cestovné a ubytování, tvorbu studijních materiálů a zisk.

Aby docházelo k bezproblémovým zajištěním vzdělávacích programů, je dobré, aby dospělí účastníci měli možnost hned na začátku se vyjadřovat ke všem částem programu a aby sdělili, co od daného studia, semináře, kurzu očekávají. To přispívá k odstranění případných nejasností a účastníci semináře jsou již tímto motivováni a ztotožňují se s cíli programu a zároveň to neovlivní narušení obsahu i časového harmonogramu. Lektoři by si měli zajistit dostatečnou časovou rezervu na analýzu, opakování, komparaci, evaluaci a na zodpovězení dotazů ze strany účastníků. Je velmi důležité, aby účastníci odcházeli ze vzdělávání motivováni, spokojeni, a že získané dovednosti a znalosti uplatní v jejich zaměstnaneckém prostředí.

2.2 Druhy a formy dalšího vzdělávání dospělých

Didaktickou formou rozumíme určitý organizační rámec výuky, tj. vyučování a učení. V obecné rovině se jedná o různé způsoby řízení a organizace didaktického procesu. Organizační formou v oblasti vzdělávání dospělých rozumíme vnější uspořádání vzdělávacího procesu z hlediska časového, prostorového a vztahu k jednotlivým aktérům a systému vzdělávání. Formu chápe-

me jako organizační rámec a stavbu vzdělávacího procesu, kterého se zúčastňují dospělí. V rámci vzdělávací akce se jedná o organizační opatření a uspořádání výuky, tedy, je to podoba konkrétní vzdělávací akce.

Didaktické formy můžeme klasifikovat podle:

- **Časového hlediska**, přičemž se počítá, že základní vyučovací jednotkou je vyučovací hodina 45 minut, ve vzdělávání dospělých to někdy bývá dvouhodina, tj. 90 minut.
- **Prostředí a organizace vzdělávání**, například výuka ve třídě, laboratoři, dílně, na pracovišti, v terénu atd., dále hromadná, skupinová, individuální, individualizovaná.
- **Organizačního uspořádání**, výuka frontální, individuální, skupinová apod. a včetně druhu vzájemného působení mezi studujícím a učitelem, výuka kooperativní, participativní, individualizovaná ...,
- **Jejího zaměření**, specializační kurzy, inovační, rekvalifikační apod.

V současné době lze členit didaktické formy ve vzdělávání dospělých na přímou výuku, distanční vzdělávání, kombinované studium a sebevzdělávání.

Frontální přímá (prezenční výuka) je klasickým způsobem výuky. Lektor i účastník vzdělávání se musí uvolnit ze svých pracovních povinností. Výuka probíhá v učebně a lektor pracuje se všemi účastníky bez ohledu na jejich schopnosti a úroveň vzdělání.

Večerní vzdělávání bývá uplatňováno nejčastěji na středních školách. Je to studium prezenční, většinou s povinnou účastí a s přímou interakcí mezi účastníky vzdělávání a vyučujícím nebo lektorem. Základní jednotkou je tady vyučovací hodina v rozsahu 45 minut, účastníci mají učebnice stejné jako studenti, kteří školu navštěvují v dopoledních hodinách.

Kombinované studium pro účastníky studující při zaměstnání. Studenti kombinovaného studia mají stejná práva a povinnosti jako studenti prezenčního studia, rovněž mají stejný studijní plán. Je to typická forma vysokoškolského vzdělávání. Přímá výuka je menšího rozsahu, podstatnou část tvoří samostudium.

Distanční vzdělávání je multimediální formou samostatného a řízeného studia, v jehož rámci jsou pedagogové a studenti převážně fyzicky od sebe odděleni, čímž se jedná o velmi individualizovanou výuku. Při výuce jsou využity distanční komunikační a informační materiály, kterými se rozumí tištěné materiály, nahrávky a záznamy, počítačové programy na CD, DVD, videokonference, telefony, e-mailová pošta, případně pak i televizní přenosy. Distanční vzdělávání je tedy do jisté míry opakem prezenčního vzdělávání, při kterém jsou pedagogové i studenti přítomni v čase a v jednom prostoru.

Praxe vzdělávání dospělých má různé varianty distančního vzdělávání, kterými jsou například korespondenční vzdělávání založené na studijních materiálech, řešení zkušebních úloh a kontaktu přes poštu či jiná média, distribuce učiva probíhá přes informační nosiče a komunikace lektora s účastníkem probíhá přes e-mail, program Skype apod. Distanční vzdělávání často obsahuje víkendová soustředění, semináře, úvodní přednášky. Efektivní studium pak zabezpečuje odborně zpracovaný distanční text, který bývá doplněn o videa, zvukové záznamy, multimediální doplňky. Součástí jsou zároveň i testy, které studující otestují, zjišťují úroveň jejich vědomostí a předávají veškeré informace tutorům (lektorům a zároveň hodnotitelům studia), kteří současně se studujícími řeší jejich problémy a poskytují poradenství ve studiu v dané oblasti.

Blended learning neboli kombinovaná forma, která je úspěšnou formou vzdělávání, při které se vhodně využívá kombinace e-learningu s prezenční formou vzdělávání. Je vhodná především tam, kde lze kombinovat získané teoretické znalosti a dovednosti například při výuce cizích jazyků, manažerských dovedností apod. Systém není časově náročný a je dobře využitelný při předávání znalostí velké cílové skupině. Studium získané teoretické znalosti lze upevnit i prakticky. Také kombinovaná výuka ve vzdělávací praxi mnoho různorodých podob. Jsou to například vstupní semináře, při kterých lektor seznámí účastníky s učební látkou a způsobem ověření jejich znalostí, individuální studium, které může mít znaky distančního vzdělávání v korespondenční či moderní e-learningové podobě, tréninkové kurzy, zaměřené na oblast výuky, kterou si účastník osvojil nebo si měl osvojit v individuálním studiu nebo závěrečné zkoušky ověřování účastníků, například obhajoby písemných prací, testy, projekty apod.

Forma sebevzdělávání se vyznačuje tím, že lektor a účastník vzdělávání jsou vlastně spojeni v jednu osobu. Význam e-learningu a jeho různých podob v této souvislosti roste. Nejde zdaleka jen o informační podporu na síti, ale o individuální učení (trénink) založený na intranetu, internetu, prostřednictvím CD ROM apod. Úroveň vzdělávání zaměstnanců patří mezi faktory stimuluje ekonomický růst a konkurenceschopnost. Samostudium nebo také informální vzdělávání je neorganizované, nesystematické a institucionálně nekoordinované. Umožňuje získávat vědomosti, dovednosti a postoje z každodenních zkušeností, z prostředí, kontaktů. Jedná se o typ vzdělávání, které vychází z vlastní iniciativy, zájmů, potřeb a umožňuje vlastní časové rozvržení studia i místo jeho konání, včetně stanovení tempa výuky. Tato forma ale neumožňuje měřitelnost získaných vědomostí a nelze použít pro všechny typy vzdělávání, jelikož lze převážně získat jen teoretické znalosti a vědomosti, které se těžko ověřují v praxi.

Druhy programů můžeme rozlišit podle jejich orientace:

- Orientace předmětové, v rámci které jsou programy dalšího vzdělávání zaměřené na rozvoj oborových a oborově didaktických kompetencí.
- V oblasti problémové orientace jsou programy zaměřené na překonávání těžkostí ve vzdělávání dospělých, které jsou vymezovány sociálními, kulturními nebo individuálními dispozicemi dospělých jedinců v jejich vzdělávání. Jedná se o rozvoj schopností řešit společné problémy sociální skupiny, rozvoj komunikačních dovedností, flexibility a schopnosti týmové práce.
- Programy zaměřené na vzdělavatele dospělých jsou v rámci osobnostní orientace a psychohygieny zaměřené na osobnostní rozvoj v širokém smyslu slova, rozšiřování kulturního a všeobecného vzdělání, na programy orientované na psychickou regeneraci vzdělavatele s důrazem na skutečnost, že profesní vzdělávání vzdělavatelů v oblasti vzdělávání dospělých není nikdy ukončené.

„Otevřený“ vzdělávací program je typem kurzu, kde se každý frekventant individuálně zúčastňuje „otevřených kurzů“ v rámci nabídky nejrůznějších vzdělávacích institucí. Tato forma se využívá u programů, kde je nízký a většinou omezený počet posluchačů ze škol nebo z jiných institucí. U těchto programů musí potenciální účastník pečlivě vybírat obsah vzdělávání ve vazbě ke svým potřebám. Tento typ studia umožňuje během studia konzultovat danou problematiku s posluchači z jiných škol a organizací, posuzovat a předávat si zkušenosti.

Vzdělávací program „na zakázku“ je určen pro vzdělávání skupiny posluchačů ze školy, která si vzdělávací program objednala. U programu se přesně nadefinuje obsah vzdělávacího programu a požadavky na konkrétní výuku. Tato výuka se v praxi ukazuje jako velmi efektivní, obsah výuky je přesně vymezen na základě identifikace vzdělávacích potřeb konkrétní skupiny posluchačů a tím umožňuje rychlou variabilitu obsahu vzdělávání podle místních podmínek škol. Výhodou je, že u této formy je možno popsat výchozí stav, cíl vzdělávacího programu a požadavky, a na základě toho zvolit vhodnou formu a způsob výuky a způsob vyhodnocení programu. Zároveň je naplánován termín, místo a čas konání semináře.

E-learning jako otevřená a na zakázku vytvořená efektivní forma vzdělávání určená pro velké skupiny pedagogů v oblasti teoretické přípravy a upevnování učiva. Umožňuje posluchačům vstup ve stejném čase, v různých místech s připojením na lektora, který s nimi konzultuje, zadává úkoly apod. Předností je distribuce znalostí velké cílové skupině, časová a obsahová flexibilita, úspora finančních nákladů. Lze snadněji zjistit vstupní i výstupní

znalosti posluchačů a kapacita výuky je neomezená tzn., že se lze vrátit k předchozímu učivu. Tato forma ale není vhodná pro všechny typy vzdělávání např., kdy je nutný kontakt vyučujícího a posluchače.

Konference, jejímž cílem je na krátkou dobu shromáždit skupinu lidí, kteří mají společný zájem a poskytnout jim aktuální informace v daném oboru a diskutovat nad otázkami, které je zajímají. Předávání informací zabírá také více času a témata jsou převážně orientována na pracovní zaměření účastníků.

Workshop, který můžeme označit jako organizační formu skupinového řešení daného problému. Účastníci pracovní skupiny si navzájem vyměňují názory, srovnávají je a hledají nejhodnější řešení. Obsah většinou bývá dopředu zadán.

Symposium je forma společné vzdělávací činnosti, která umožňuje všem účastníkům diskutovat na vysoké odborné úrovni o daném vědeckém problému. Jedná se o diskusní formu, při které jsou odborníci, vědci, specialisté ze stejného oboru, ale s odlišnými názory a tyto názory předkládají účastníkům, posluchačům. Mají předem připravené příspěvky nebo referáty a svými pohledy na danou problematiku přispívají k objasnění různých stránek řešené oblasti, problému.

Školením můžeme označit formu uspořádaného a specializovaného vzdělávání dospělých a zaměřuje se buď na osvojování nebo prohlubování všeobecných a speciálních vědomostí a dovedností nebo na poskytování poznatků a dovedností, které dospělý potřebuje k bezodkladnému výkonu jeho pracovní činnosti. Patří sem formy doškolení, přeškolení a zaškolení.

Kurz je forma, která ve většině případů bývá složena z lekcí, přednášek, seminářů nebo cvičení a všechno je směřováno k naplnění vzdělávacího cíle. Poskytuje systematicky rozříděné poznatky v určitém čase. Většinou se jedná o kvalifikační studia v dané oblasti, která mají studijní plán a jasně stanovené podmínky absolvování. Závěrem studia účastníci obhajují závěrečnou práci a absolvují zkoušku. Na základě splnění všech podmínek pak dostávají osvědčení, certifikát, anebo potvrzení o absolvování.

Seminář je forma vzdělávání, při které se účastníci podílejí aktivně na výuce, a vede jej vysoce kompetentní odborník na danou oblast. Na rozdíl od výše popsaného kurzu, ve kterém převážně předává informace lektor účastníkům vzdělávání, při semináři se o informacích aktivně diskutuje, informace si vzájemně předávají všichni účastníci vzdělávání. Podmínkou je ale velmi pečlivá příprava.

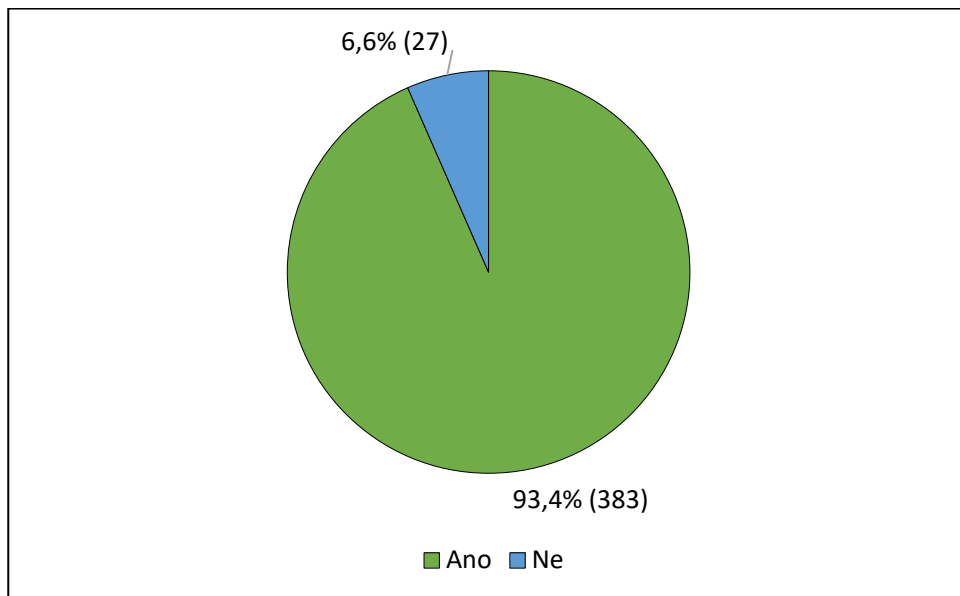
V případě **koučinku** se jedná o formu vzdělávání přímo na pracovišti. Ze strany institucí, organizací je koučování v současné době velmi žádané, neboť je rychlé, cílené, respektuje osobnost koučovaného a je propojeno s praxí

a potřebami ze strany koučovaných. Princip koučování je postaven na spolupráci mezi koučem a koučovaným. Kouč nabízí možnost podívat se na daný problém z jiného úhlu, hledat vazby a souvislosti. Koučovaný se pak zamýšlí cíleně nad řešeným problémem, vazbami i dopady, tedy nalezení těch nejoptimálnějších řešení.

Stáž je forma individuálního nebo skupinového vzdělávání dospělých, která je realizována mimo organizaci, podnik, instituci. Zaměstnanec je poslán na studijní nebo pracovní pobyt do jiné organizace. Stáž je zaměřena na daný okruh problémů, předpokládá se předběžná příprava účastníka stáže, který se pak v nové organizaci podílí na jejích činnostech a tím se tak vzdělává. Tato forma umožňuje účastníkům stáže získat bezprostřední zkušenosti, nové poznatky a přístupy k řešení. Velmi často se můžeme setkat se zahraničními stážemi.

Vzájemná výměna zkušeností, která je v současné době jednou z nejvyužívanějších forem ve vzdělávání dospělých. Umožňuje si mezi pracovišti stejného zaměření vyměňovat zkušenosti z jejich práce. Cílem je vzájemně si porovnat metody práce, organizaci a výsledky, kterých dosáhli v dané oblasti. Výměna zkušeností se ve většině případů realizuje na pracovišti, instituci, organizaci, která má lepší výsledky a bývá spojena s prohlídkou daného zařízení. Graf č. 14 ukazuje vnímání rozvoje nových trendů u dospělých účastníků vzdělávání. Osloveným respondentům byla položena otázka, jestli vnímají v současné době rozvoj nových trendů ve vzdělávání dospělých pozitivně i pro vlastní profesní rozvoj. Pozitivním zjištěním, bylo, že 93,4 % (383) respondentů vnímá nové trendy pozitivně, zatímco pouhých 6,6 % (27) respondentů to tak nevnímá. V následujícím grafu č. 15 jsou znázorněny konkrétní trendy ve vzdělávání dospělých v percepci respondentů.

Graf 14: Vnímání v současné době rozvoje nových trendů ve vzdělávání dospělých pozitivně i pro vlastní profesní rozvoj u respondentů

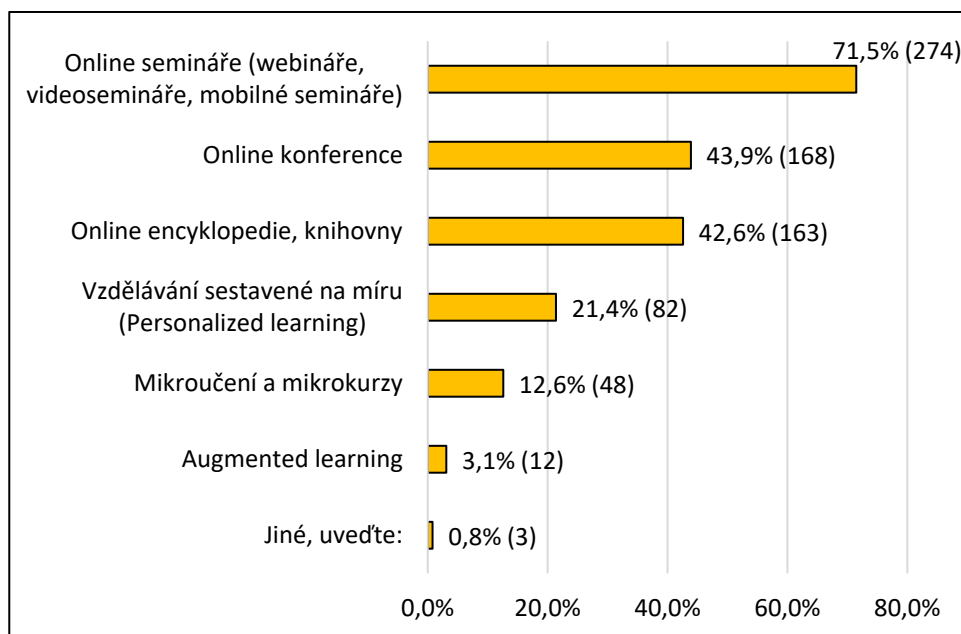

Celkem 383 oslovených respondentů, kteří vnímají v současné době rozvoj nových trendů ve vzdělávání dospělých pozitivně i pro svůj vlastní profesní rozvoj, bylo osloveno v rámci sedmi variant odpovědí, přičemž mohli označit více možných variant. Největší zájem ze strany respondentů byl vyjádřen o online semináře (webináře, videosemináře, mobilní semináře) v celkovém počtu 71,5 % (274) dotazovaných respondentů. Samozřejmě, že určitou roli sehrála „covidová“ situace, kdy se vzdělávání přesunulo více do online prostředí. Variantu „Online konference“ zvolilo 43,9 % (168) a variantu „Online encyklopedie, knihovny“ 42,6 % (163) dotazovaných respondentů. V rámci ohniskových skupin pak oslovení odborníci souhlasili s tímto závěrem a konstatovali, že trendy ve vzdělávání dospělých v online podobě jsou mezi vzdělavateli žádané. Velkou roli zde hraje časový faktor, práce v režimu home office i současná programová nabídka v rámci online vzdělávání, která je velmi pestrá. Na druhou stranu je potřeba podotknout, že na základě rozborů četnosti tohoto vzdělávání, je zároveň i problém zúčastňovat se, protože i v rámci profesních životů se velmi často připojujeme online k nejrůznějším poradám, setkáním, konferencím apod. Poměrně nízké preference získala varianta „Vzdělávání sestavené na míru (Personalized learning)“, kterou zvolilo 21,4 % (82) respondentů, což bylo překvapující i v rámci řešení ohniskových

skupin, neboť na základě informací ze strany odborníků bylo uvedeno, že právě o tento trend ve vzdělávání dospělých je vysoký zájem. 12,6 % (48) oslovených respondentů zvolilo variantu „Mikroučení a mikrokurzy“ a 3,1 % (12) zvolilo variantu „Augmented learning“. 0,8 % (3) oslovených respondentů zvolilo variantu „Jiné, uveďte“, kteří uvedli následující odpovědi: „školení teorie, praxe“; „všechny jsou přínosem“ a „kombinace“. Pro přehlednost zobrazuje výše uvedené výsledky následující graf č. 15.

Graf 15: Trendy ve vzdělávání dospělých, které by nejvíce pomohly dle názoru respondentů v jejich vzdělávání

Metody v andragogické didaktice ještě můžeme dělit podle:

- Metody přenosu a metody facilitace.

Metody transferu	Metody facilitace
Teoretické metody, přednáška, semináře, metody problémové, konzultace a ověřování znalostí a dovedností, exkurze.	Instruktaže, koučink, výcvik, e-learning, workshop, studijní a řešitelské aktivity.

- Metody podle místa jejich realizace.

Na pracovišti	Mimo pracoviště
koučování	přednášky
mentoring	demonstrační metody
instruktáž	workshopy
asistence	brainstorming
stáž, rotace	případové studie
exkurze	hraní rolí

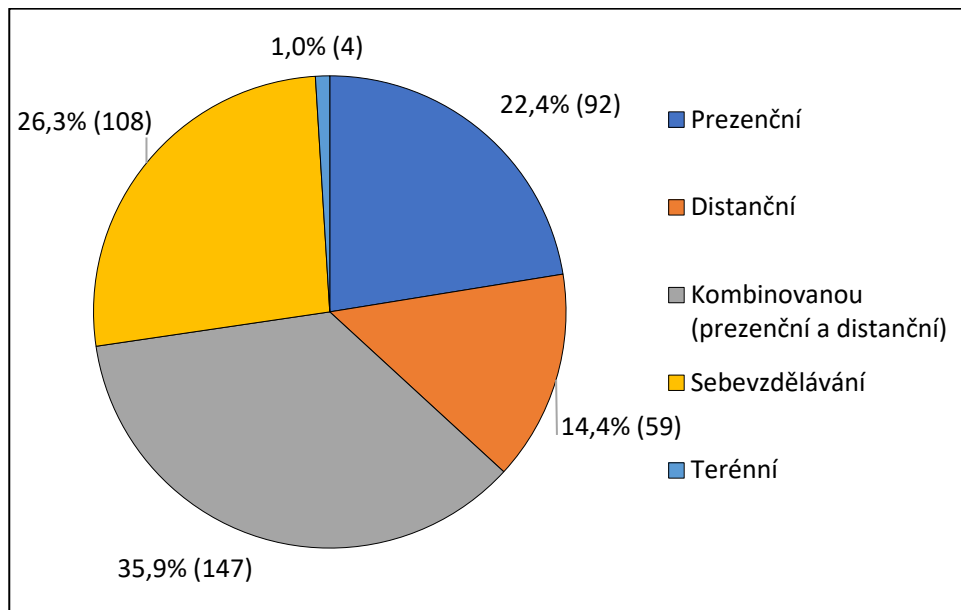
- Metody podle zaměření na lektora a účastníka vzdělávání dospělých.

Vzdělávací metody orientované na lektora
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Přednáška, ▪ výklad ▪ demonstrační metody, ▪ mentoring, ▪ exkurze, ▪ brainstorming, ▪ semináře, ▪ diskuse, ▪ případové studie, ▪ práce ve skupinách, ▪ práce ve dvojicích, ▪ hraní rolí, ▪ instruktáž, ▪ rotace práce, ▪ asistování, ▪ prezentace.

Vzdělávací metody orientované na účastníky dalšího vzdělávání

Co se týká samotných forem ve vzdělávání, tak měli respondenti na výběr ze základních pěti androdidaktických forem vzdělávání, kterými jsou pre-

zenční, distanční, kombinované vzdělávání, sebevzdělávání a terénní vzdělávání, které jsou znázorněny v grafu č. 16.

Graf 16: Formy vzdělávání upřednostňované respondenty

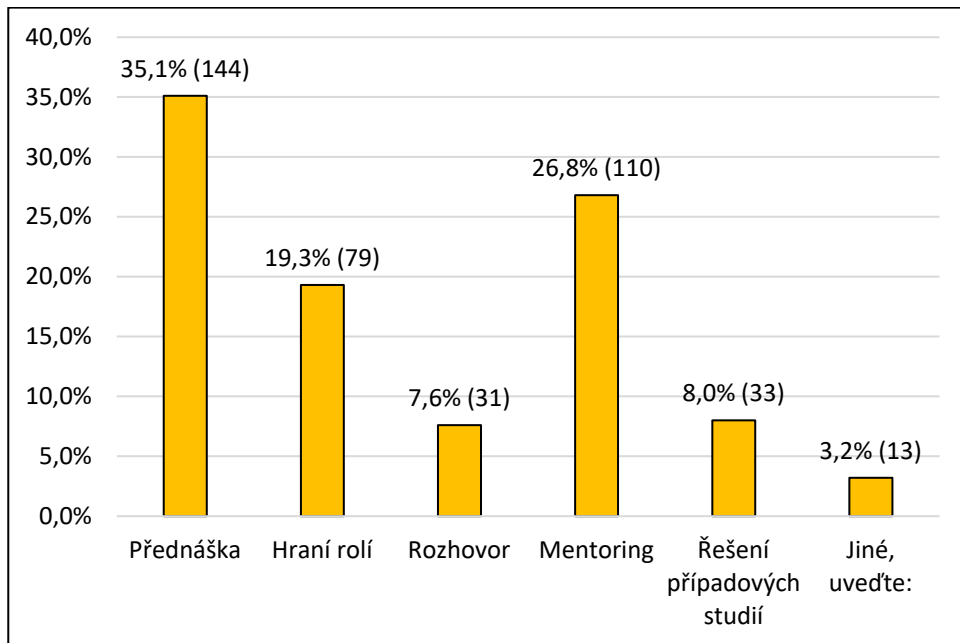

Největší procentuální zastoupení měla mezi respondenty kombinovaná forma vzdělávání, kterou zvolilo přesně 35,9 % (147) respondentů. S oslovenými odborníky jsme došli ke společnému konsenzu, že velký vliv mělo přesunutí vzdělávání do online podoby ale i fakt, že prezenční kontakt je skrze určité sociální vazby důležitý. Navíc k tomuto názoru přispěl i vliv zjištěných ovlivňujících faktorů působících na další vzdělávání dospělých. Variantu „Sebevzdělávání“ zvolilo 26,3 % (108) respondentů. Klasickou prezenční formu zvolilo 22,4 % (92) respondentů a formu distančního vzdělávání 14,4 % (59) respondentů. Variantu „Terénní vzdělávání“ zvolilo 1 % (4) dotazovaných respondentů. Lze konstatovat, že mezi vzdělavateli dospělých forma terénního vzdělávání není ve velké míře upřednostňována oproti ostatním andragogickým formám.

Následující analýza je zaměřena na metody vzdělávání, které by byly vhodné pro osobní rozvoj vzdělavatelů dospělých. Osloveným respondentům byly nabídnuty pouze nejfrekventovanější metody využívané ve vzdělávání dospělých, přednáška, hraní rolí, rozhovor, mentoring a případové studie.

Poslední nabízenou variantou byla otevřená odpověď pro případ, že by si respondent nevybral z nabízených metod a mohl tak dopsat jinou konkrétní metodu. Následující graf. č 17 zobrazuje výsledky této analýzy.

Graf 17: Nejvíce vhodná metoda vzdělávání pro osobní rozvoj respondentů

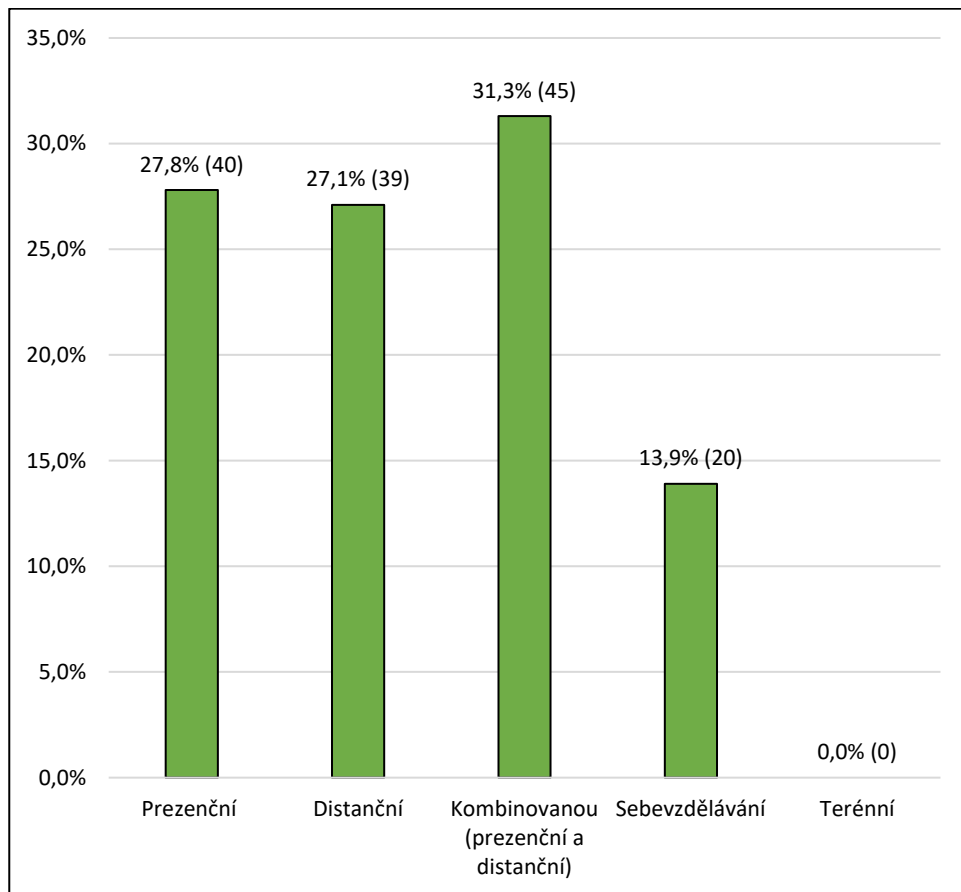

Nejfrekventovanější odpovědí byla varianta „Přednáška“, kterou zvolilo 35,1 % (144) respondentů. Z tohoto procentuálního zastoupení je poměrně zřejmé, že metoda přednášky je stále velmi aktuální, což bylo potvrzeno i ze strany oslovených odborníků v rámci ohniskových skupin. Variantu „Mentoring“ zvolilo 26,8 % (110) respondentů. Na třetím místě byla s 19,3 % (79) zvolena varianta „Hraní rolí“. Na čtvrtém byla zvolena varianta „Řešení případových studií“ u 8,0 % (33) dotazovaných a metoda rozhovoru u 7,6 % (31) respondentů. 3,2 % (13) respondentů uvedlo variantu „Jiné uveďte“ s následujícími odpověďmi: „zážitková pedagogika“; „cokoliv, spíše záleží na tématu“; „Coaching“; „Předávání vzájemných zkušeností, focus groups“; „Praktická cvičení“; „blbá otázka“; „kombinace metod“; „Trénink se zpětnou vazbou“; „neformální vzdělávání“; „kombinace – prezenční, distanční, elearning, workshop“; „Kombinace různých metod a forem“; „supervize“; „Vždy záleží na oblasti vzdělávání...př. sebezkušenostní výcvik – modelové situace, rozhovor X získání druhé aprobae – přednáška + mentoring...“. Na základě uvedených otevřených odpovědí je možné konstatovat, že někteří respon-

denti zaměřovali metody vzdělávání za formy vzdělávání či segmentaci vzdělávání dle systému celoživotního učení. Jeden respondent označil položenou otázku jako „*blbá otázka*“, ale i to je názor, který je pro potřeby tohoto výzkumu akceptovat.

V dalším šetření v souvislosti s metodami vzdělávání bylo osloveno 144 respondentů, kteří si zvolili metodu přednášky jako nejvíce vhodnou pro jejich osobní rozvoj. Z analýzy dat bylo zjištěno, že 31,3 % (45) respondentů preferuje kombinovanou formu vzdělávání. Variantu „Prezenční“ označilo 27,8 % (40) respondentů a „Distanční“ 27,1 % (39) dotazovaných respondentů. Variantu „Sebevzdělávání“ zvolilo 13,9 % (20), což je poměrně závažným faktem, který vede k otázce, jak si představit metodu přednášky formou sebevzdělávání. Výše uvedené výsledky analýzy dat zobrazuje následující graf č. 18.

Graf 18: Upřednostňovaná forma metody přednášky respondenty

3 ANALÝZA VZDĚLÁVACÍCH POTŘEB VZDĚLAVATELŮ DOSPĚLÝCH

Každý výzkum by měl nepochybně pomoci k rozvoji oblasti ve které byl prováděn. Vzdělávání dospělých v sobě v dnešní době zcela jistě nese určitý nezastupitelný potenciál. Samotné vzdělávání nekončí dosažením určitého školského stupně, ale naopak probíhá kontinuálně po celý život. Stěžejním faktorem ve vzdělávání dospělých je role vzdělavatele. Ten může v některých případech ovlivnit jak pozitivně, tak negativně jedincovo další vzdělávání. I vzdělavatel dospělých by však neměl zapomínat na svoje vlastní vzdělávací potřeby. Vzhledem k tomu, že zásadním činitelem ve vzdělávání dospělých je pozice vzdělavatele, byl samotný výzkum orientován na vzdělávací potřeby těchto jedinců v České republice. Zjištěné výsledky výzkumu tak mohou pomoci jednak objasnit jejich samotné vzdělávací potřeby, ale také poukázat na další problematiku vztahující se k samotným vzdělavatelům dospělých v České republice.

Nejpreferovanější metodou vzdělávání u vzdělavatelů dospělých v České republice je metoda přednášky realizována prezenční formou, přičemž hypotéza z jedné poloviny byla verifikována a z druhé poloviny falsifikována. Verifikována byla část, která uváděla, že nejpreferovanější metodou u vzdělavatelů dospělých v České republice je metoda přednášky. Tento fakt byl zjištěn z analýzy dat, kdy nejvíce ze všech dotazovaných respondentů přesněji 35,1 % (144) zvolilo pro svůj osobní rozvoj jako nejvíce vhodnou metodu přednášky. Falsifikována byla část týkající se prezenční formy. Z analýzy dat z celkového počtu 410 respondentů bylo zjištěno, že nejvíce respondenti upřednostňují v celých 35,9 % (147) kombinovanou formu vzdělávání. Hlubší analýza se týkala pouze respondentů, kteří jako nejvíce vhodnou metodu pro svůj osobní rozvoj zvolili metodu přednášky. U těchto respondentů se potom analyzovaly odpovědi, kterou formu vzdělávání upřednostňují. Na základě výsledků této analýzy většina dotazovaných respondentů 31,3 % (45) upřednostňuje kombinovanou formu vzdělávání.

Potřeba vzdělávání nemusí být na první pohled viditelná. Vzdělavatelé dospělých spadají do skupiny jedinců, kteří pociťují neustálou potřebu se vzdělávat. Samotné působení ve vzdělávací oblasti s sebou přináší jak pozitiva, tak určitá negativa. Pro některé jedince může být působení motivující pro jejich vlastní vzdělávání. Oslovení vzdělavatelé dospělých pociťují neustálou potřebu se vzdělávat a zároveň vnímají svoje působení v oblasti vzdělávání jako motivující faktor pro vlastní vzdělávání, byla verifikována. Verifikace této hypotézy byla především z důvodu, že 96,8 % (397) respondentů

pociťuje potřebu se neustále vzdělávat. Jedná se o respondenty, kteří zvolili v otázce týkající se pocíťování potřeby se neustále vzdělávat varianty „Určitě ano“ a „Spíše ano“. Z analýzy, zda vzdělavatelé dospělých vnímají jako motivující faktor působnost v oblasti vzdělávání odpovědělo 91,7 % (376) respondentů. Jednalo se o respondenty, kteří v otázce věnující se této problematice zvolili varianty „Určitě ano“ a „Spíše ano“.

Rozvoj moderních trendů se nevyhnul ani oblasti vzdělávání. Díky převážně moderním technologiím a zejména rozšířenosti a dostupnosti online prostředí i do každodenně používaných zařízení je možné pozorovat pozitivní stránky těchto trendů ve většině oblastí. Určitý podíl na zvýšené využívání moderních trendů celkově ve vzdělávání měla jistě nepříznivá pandemie Covid 19. Přechodem na distanční výuku se využívání moderních technologií a trendů nepochybně razantně zvýšilo. Nejvíce žádaným trendem v současné době pro vlastní vzdělávání u vzdělavatelů dospělých jsou online semináře. Důvodem pro tvrzení byl výsledek, že 383 respondentů, vnímá v současné době rozvoj nových trendů ve vzdělávání dospělých pozitivně i pro vlastní profesní rozvoj. Tito respondenti pak v 71,5 % (274) odpověděli, že by jim podle jejich názoru nejvíce pomohl v jejich vzdělávání trend online seminářů, kterými jsou např. webináře, videosemináře, mobilní semináře. Trend online konferencí se s 43,9 % (168) umístil až na druhé pozici.

Každého z nás v životě ovlivňují určité faktory, které naše rozhodnutí mohou pozitivně nebo negativně ovlivňovat, což se týká i vzdělavací dráhy. Pro někoho může být specifickým činitelem např. lektor pro jiného zase jeho finanční možnosti apod. Dnešními činiteli ovlivňující u vzdělavatelů dospělých jejich vlastní vzdělávání jsou dopravní a časová dostupnost. Důvodem je především to, že respondenti označili jako specifický faktor, který vnímají jako ovlivňující bod svého vzdělávání ve 28,8 % (118) časovou dostupnost a v druhém největším procentuálním zastoupení pak s 21,7 % (89) dopravní dostupnost. Dále bylo zjištěno, že u 85,4 % (350) respondentů odpovídají na krajské úrovni možnosti vzdělávání jejich potřebám. Jednalo se o respondenty, kteří v rámci této otázky využili variantu „Určitě ano“ a „Spíše ano“. Z hlubší analýzy bylo zjištěno, že variantu „Spíše ne“ pak zvolilo nejvíce respondentů z kraje Vysočina, a to přesně ve 24,4 % (11) dotazovaných. Dále pak variantu „Určitě ne“ volilo opět nejvíce respondentů z kraje Vysočina a to ve 26,7 % (4) dotazovaných. Co se týká samotného zaměření vzdělávání bylo zjištěno, že pokud by měli respondenti možnost vybrat, si tak by nejvíce volili vzdělávání v jazykové gramotnosti, což odpovídá výsledku 32,9 % (135).

V současné době v České republice je absence zákona, který se zaměřuje na vzdělávání dospělých. Tím pádem není ani nikde ukotvena jednotná

povinnost vzdělávání pro jedince, kteří se profesně zabývají vzděláváním dospělých. Jednotná vzdělávací povinnost pro vzdělavatele dospělých je žádána i od samotných vzdělatelů dospělých. Vzdělavatelé dospělých by jednotnou povinnost vzdělávání pro všechny brali jako pozitivum. 78,8 % (323) dotazovaných respondentů by vnímalo určitou jednotnou povinnost vzdělávání pro vzdělavatele dospělých jako pozitivum. Hlubší analýza potvrdila, že tito respondenti by nejvíce toto vzdělávání preferovali absolvovat v minimálních časových intervalech ve 44,0 % (142) dvakrát za rok a 87,0 % (281) by do tohoto povinného vzdělávání zařadili oblast týkající se nových trendů ve vzdělávání dospělých.

V životě každého jedince jsou nejrůznější možnosti trávení volného času mimo profesní zaměření. V některých případech dochází i během volného času k určité formě vzdělávání, aniž by si to daný jedinec uvědomoval. Může se tedy jednat o informální učení. Na druhou stranu i ve volném čase může docházet k záměrnému vzdělávání, které je buď nad rámec či zcela mimo profesní zaměření jedince. Trávení volného času je velmi individuální. Tato oblast byla zkoumána s otázkou, zda vzdělavatelé dospělých preferují mimo své profesní zaměření oblast cestování. Nad rámec svého profesního života účastní 90,5 % (371) dotazovaných respondentů. Respondenti svoje další vzdělávání v oblasti svého volného času zařazují nejvíce ve 36,7 % (136) do oblasti sportovních činností. V těsném procentuálním zastoupení se 36,1 % (134) pak byla respondenty zařazována oblast jazykového vzdělávání. Předpokládané další vzdělávání zařazené do oblasti cestování bylo mezi respondenty označeno ve 26,1 % (97), tedy, skončilo až na třetím místě.

3.1 Aplikovaná metodologie a charakteristika výzkumného souboru

Pro empirický výzkum byla zvolena kombinace kvantitativního a kvalitativního. Z pohledu kvantitativního byl využit jako nástroj sběru dat dotazník, který byl následně distribuován mezi respondenty. Průcha k tomuto nástroji sběru dat uvádí, že se jedná o výzkumný nástroj, který slouží ke sběru dat od zpravidla většího počtu jedinců. Oblíbenost tohoto nástroje vychází jednak z nižšího výdaje z pohledu časového hlediska oproti ostatním výzkumným nástrojům a také z poměrně snadného sběru informací.¹¹ Veteška k dotazníku uvádí, že v andragogickém výzkumu v České republice bývá využíván ve velmi časté míře.¹²

¹¹ PRŮCHA, J. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada, 2014, s. 114. ISBN 978-80-247-5232-7.

¹² VETEŠKA, J. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Praha: Portál, 2016, s. 247. ISBN 978-80-262-1026-9.

V rámci kvalitativního byla využita metoda Focus group neboli tzv. ohnisková skupina. Dle Mikuláščíka je tato metoda řazena mezi kvalitativní nenumerické metody. Na tuto metodu lze nahlížet jako na typ skupinového rozhovoru. V tomto skupinovém rozhovoru dochází k tomu, kdy malá skupinka odborníků ze specifické problematiky debatuje na vybrané téma. Důležité je uvést, že tato metoda má neformální charakter. Významnou roli v této metodě hraje moderátor, který dohlíží na to, aby nedošlo k odloučení se od tématu. Při využití této metody se doporučuje provádět záznam. Nutné je zdůraznit např. to, aby moderátor byl schopen naslouchat ostatním, vedl skupinu či však nevysslovoval svoje závěry k danému tématu před skupinou. Podstatná je také moderátorova precizní příprava.¹³ V ohniskových skupinách s odborníky bylo pak následně provedeno ověřování zjištěných závěrů.

Z důvodu realizace výzkumu během pandemie Covid 19 byl dotazník sestaven v elektronické podobě a následně distribuován prostřednictvím e-mailové pošty. Dotazník obsahoval celkem 21 otázek. Respondenti mohli volit u otázek jednu nebo v některých případech více odpovědí. V případě, že by jim nabízená možnost nevyhovovala mohli u vybraných otázek zvolit variantu „Jiné, uveďte:“ a svoji odpověď doplnit. V rámci dotazníku byly také využity tzv. filtrační otázky, které velmi výstižně charakterizuje ve své publikaci Hanzl tak, že tato otázka „*eliminuje osoby, které nemají ke zkoumanému problému co říct*“¹⁴. Demografické otázky byly uvedeny v závěru dotazníku. Důležité je také zmínit, že celý dotazník byl zcela anonymní, což se bylo uvedeno i v úvodu dotazníku pro respondenty. Po analýze závěrů došlo k ověřování zjištěných závěrů s odborníky věnující se vzdělávání dospělých ve dvou ohniskových skupinách.

Empirický výzkum byl realizován ve čtyřech etapách. První etapa byla nazvaná jako přípravná. V této etapě došlo v rozmezí od měsíce listopadu 2020 – do měsíce března 2021. V rámci této etapy docházelo k tvorbě nástroje sběru dat – dotazníku. Tato etapa v sobě zahrnovala jak promyšlení tvorbu otázek do dotazníku, ale také jeho grafické vytvoření v elektronické podobě. Následovala realizační etapa, která byla od 29.3.2021 do 14.11. 2021. Během tohoto uvedeného období došlo k oslovování respondentů, a tedy i k vyplňování elektronického dotazníku, po jehož skončení a vyhodnocení dat byly realizovány ohniskové skupiny. Třetí etapa byla označována

---

¹³ MIKULÁŠČÍK, M. *Komunikační dovednosti v praxi. 2., dopl. a přeprac.* vyd. Praha: Grada, 2010, s. 301. ISBN 978-80-247-2339-6.

¹⁴ HANZL, D. *Metody a techniky sociálního výzkumu.* Třebíč: Amaprint-Kerndl, 2012, s. 44. ISBN 978-80-87710-01-2.

jako vyhodnocovací, která probíhala od 15.11. 2021 do 21.11. 2021. Závěrečná čtvrtá etapa v sobě zahrnovala vyvozování celkových závěrů výzkumu.

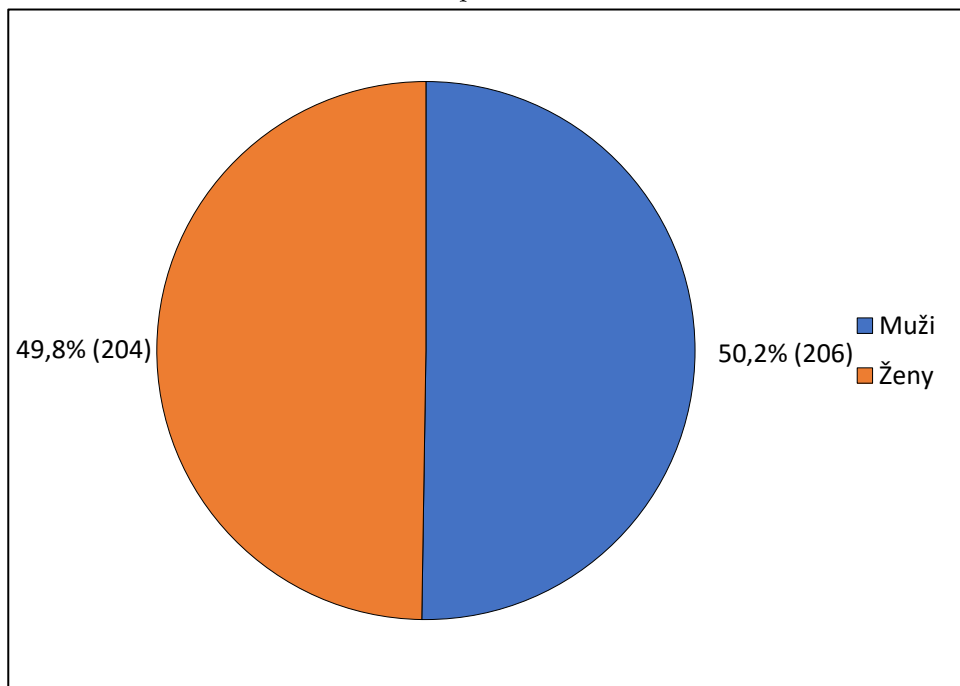
Co se týká samotného sběru dat prostřednictvím elektronického dotazníku tak tak ten byl realizován v období od 29.3.2021 do 30.10.2021. V rámci výzkumu bylo osloveno prostřednictvím elektronického dotazníku s prosbou o jeho vyplnění celkem 500 respondentů. Návratnost dotazníků byla poměrně vysoká. Původní obavy, že z důvodu pandemie Covid 19 již nebudou mít vzdělavatelé dospělých po dlouhé době v online prostředí zájem vyplňovat jakékoliv online dotazníky a podobné dokumenty se však nepotvrdily. Návratnost dotazníků od oslovených respondentů byla 82 % na přepočít respondentů šlo tedy o 410 jedinců, kteří vyplnili elektronický dotazník. Průměrná doba pro vyplnění elektronického dotazníku byla 5:29 minut.

Výzkumný vzorek pro tento výzkum byl tvořen respondenty, kteří profesně působí v pozici vzdělavatele dospělých osob. Prostřednictvím Národní soustavy kvalifikací došlo k vyhledávání tzv. autorizovaných osob. Vyhledané autorizované osoby jsou rozdělené dle krajů v příloze č. 1. Nutné je zdůraznit, že se jedná pouze o výběr autorizovaných osob nikoliv o kompletní seznam autorizovaných osob v České republice, jelikož je seznam autorizovaných osob pravidelně aktualizován. Po vyhledání autorizovaných osob prostřednictvím Národní soustavy kvalifikací došlo pomocí internetu k detailnějšímu vyhledávání kontaktů na tyto autorizované osoby, které pak následně byly požádány o vyplnění zasláného dotazníku. Z důvodu ochrany osobních údajů nejsou v příloze č. 1 uvedeny kontakty na tyto autorizované osoby. Kromě autorizovaných osob bylo osloveno ještě několik dalších desítek osob, kteří se věnují vzdělávání dospělých jedinců.

Z analýzy dat bylo zjištěno, že více jak poloviční počet respondentů přesněji tedy 52,7 % (216) respondentů se s výzkumem na podobné téma neseťkali. V minulosti na podobné téma bylo dotazováno 47,3 % (194) respondentů.

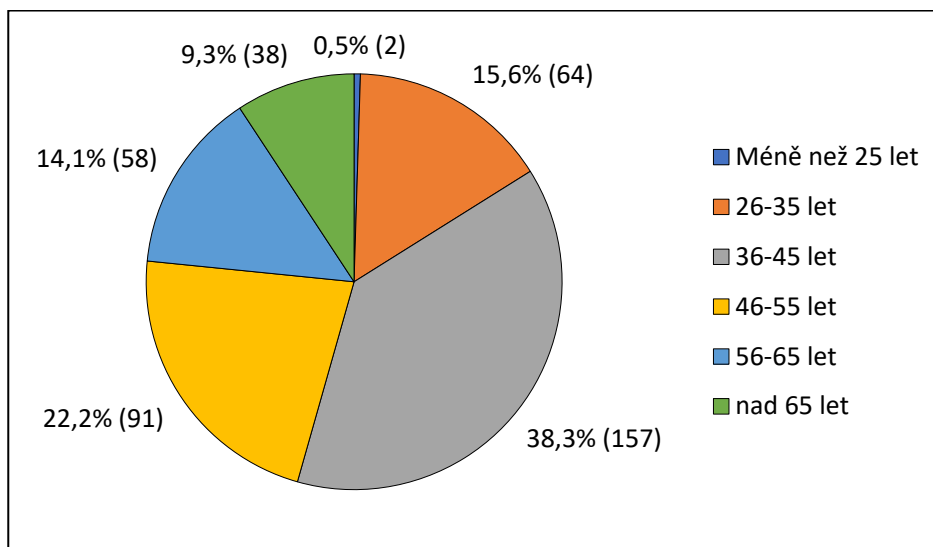
Pohlavní rozložení dotazovaných respondentů bylo v rámci tohoto výzkumu poměrně vyrovnané. Výzkumu se zúčastnilo celkem 50,2 % (206) mužů a 49,8 % (204) žen. V níže uvedeném grafu č. 19 je možné vidět grafické znázornění pohlavního rozložení dotazovaných respondentů.

Graf 19: Pohlavní rozložení respondentů

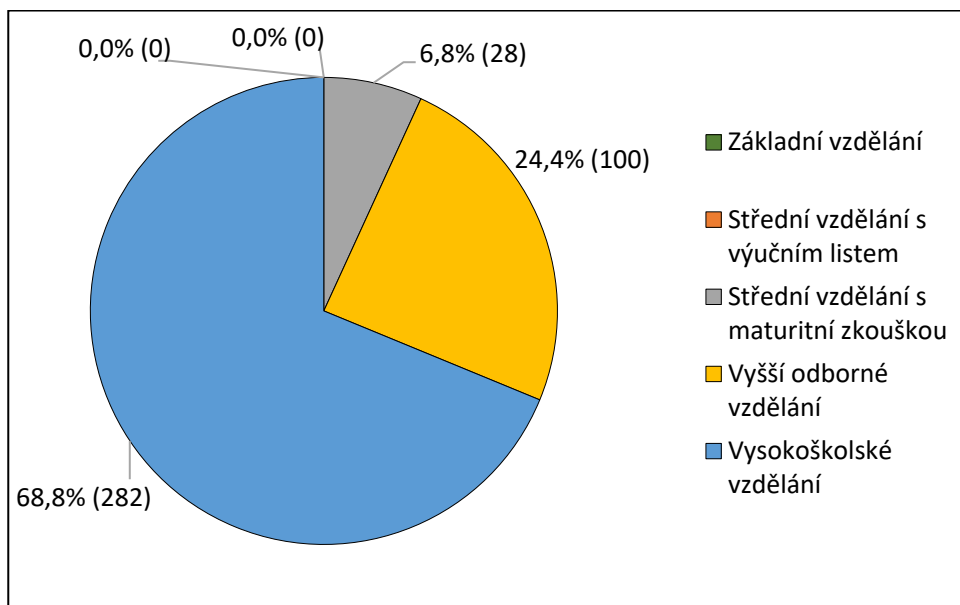
Z pohledu věkového rozložení dotazovaných respondentů bylo analýzou dat zjištěno, že nejvíce byli zastoupeni respondenti ve věkové hranici 36-45 let, kteří tvořili celkem 38,3 % (157). Druhou poměrně také početnou skupinu tvořili respondenti ve věku 46-55 let, kterých bylo celkem 22,2 % (91). Respondenti ve věku 26-35 let tvořili celkem 15,6 % (64). 14,1 % (58) byli respondenti ve věku 56-65 let a ve věku nad 65 let se zúčastnilo 9,3 % (38). Nejmenší procentuální zastoupení mělo věkové složení respondentů, kteří měli méně než 25 let, tj. 0,5 % (2). Výše uvedené výsledky z analýzy dat zobrazuje následující graf č. 20.

Graf 20: Věkové rozložení respondentů

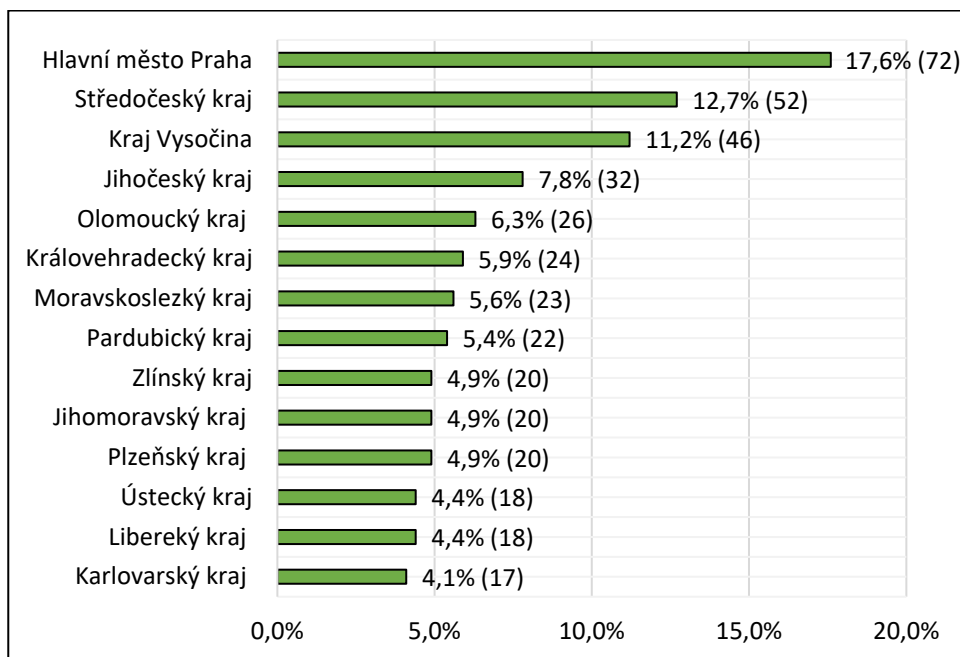
Z hlediska dosaženého vzdělání respondentů byly v dotazníku nabídnuty možnosti odpovědí v rámci formální školské soustavy, tedy, od základního až po vysokoškolské vzdělání. 68,8 % (282) oslovených respondentů mělo vysokoškolské vzdělání. 24,4 % (100) mělo vyšší odborné vzdělání, 6,8 % (28) respondentů mělo dosažené střední vzdělání s maturitní zkouškou. Lze konstatovat, že v pozici vzdělavatelů dospělých převažuje vysokoškolské vzdělání. Následující graf č. 21 zobrazuje vzdělání dotazovaných respondentů.

Graf 21: Vzdělání respondentů

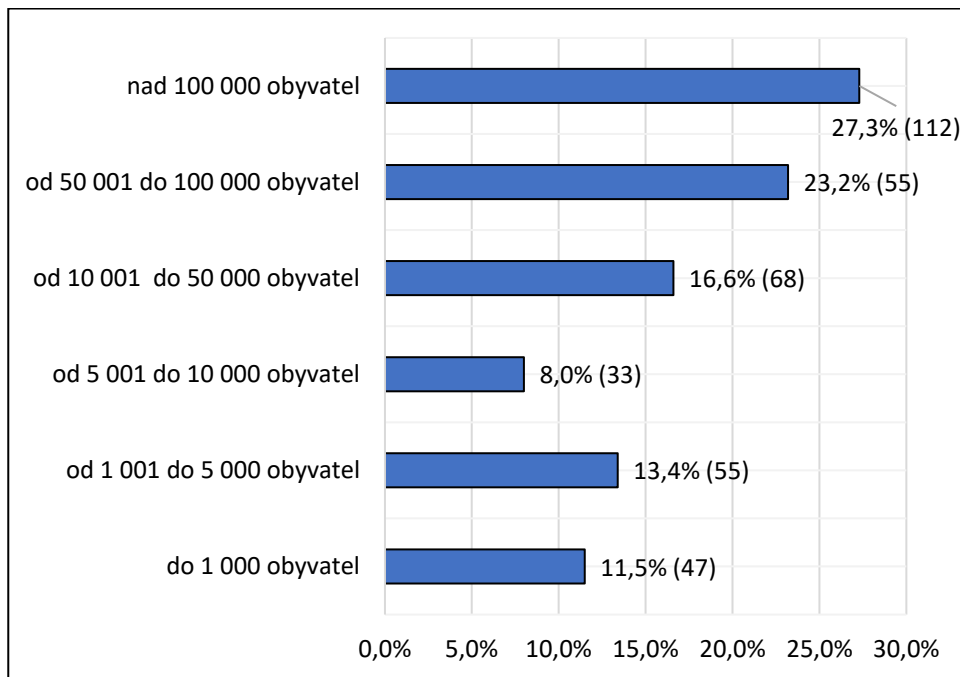
V oblasti působnosti vzdělavatelů dospělých byly respondentům logicky nabízené všechny kraje včetně hlavního města Prahy. Nejvíce respondentů pocházelo z Prahy, tj. 17,6 % (72), následoval středočeský kraj, ze kterého se zúčastnilo celkem 12,7 % (52) respondentů. Následovaly kraje Vysočina s 11,2 % (46), jihočeský s 7,8 % (32), olomoucký se 6,3 % (26), královéhradecký s 5,9 % (24), moravskoslezský s 5,6 % (23) a pardubický s 5,4 % (22). Ve stejném procentuálním rozložení 4,9 % (20), se zúčastnili respondenti ze Zlínského kraje, Jihomoravského kraje a Plzeňského kraje. Z ústeckého a libereckého kraje se zúčastnilo celkem ve stejném procentuálním rozložení 4,4 % (18). Nejmenší zastoupení měli respondenti z karlovarského kraje s 4,1 % (17). Důležité je však říci, že se podařilo v rámci výzkumu oslovit respondenty ze všech krajů v České republice. Následující graf č. 22 zobrazuje výše uvedené odpovědi respondentů.

Graf 22: Působení respondentů v České republice

V rámci výzkumu se také zjišťovalo, v jakém místě respondenti žijí. Nežjišťovalo se však jestli se jedná o vesnici či město. Respondenti měli na výběr ze šesti nabízených variant, přičemž každá varianta měla jako kritérium stanoveno určitý rozsah v počtu obyvatel, kde respondent žije. Z analýzy dat bylo zjištěno, že nejvíce zvolenou odpovědí s 27,3 % (112) byla varianta „nad 100 000 obyvatel“. Na druhém místě byla nevíce využívaná respondenty varianta „od 50 001 do 100 000 obyvatel“, kterou zvolilo 23,2 % (95) respondentů. Z těchto dvou výsledků je možné vidět, že více jak polovina dotazovaných respondentů žije ve větších městech. Relativně vysoké procentuální zastoupení bylo také u varianty „od 10 001 do 50 000 obyvatel“, které uvedlo 16,6 % (68) dotazovaných respondentů. Zajímavým zjištěním bylo, že na čtvrtém místě byla s 13,4 % (55) volena varianta „od 1 001 do 5 000 obyvatel“ a dále pak na pátém místě s 11,5 % (47) varianta „do 1 000 obyvatel“. Z tohoto výsledku lze dedukovat, že pro vzdělavatele dospělých již nemusí být pro jejich profesní zaměření potřebné žít ve větším městě. Určitý vliv na tom může mít také relativně dobrá dopravní dostupnost v České republice. Nejméně zastoupené bylo s 8,0 % (33) varianta „od 5 001 do 10 000 obyvatel“. Následující graf č. 23 zobrazuje analýzu dat týkající se místa, kde v současné době respondenti žijí.

Graf 23: Místo, kde v současné době žijí respondenti

ZÁVĚR

V současné době není vzdělávání spojováno pouze s jedinci, kteří se ve školních lavicích připravují na svoje budoucí povolání. Dnešní doba si bezpochyby žádá vzdělávání u jedinců v kterékoliv etapě jejich života. Důvodem této situace může být jednak určitá míra globalizace nebo vývoj nových technologií, které se pozitivně odrážejí také v oblasti vzdělávání. Potřeba alespoň elementární znalosti moderních technologiích se ukázala během pandemie „Covid 19“. Neodmyslitelnou součástí vzdělávacího procesu je pozice vzdělavatele, a tedy i z tohoto pohledu nelze přehlížet samotné vzdělávací potřeby vzdělavatelů.

Publikace je výstupem projektu specifického vysokoškolského výzkumu Univerzity Jana Amose Komenského Praha s názvem „Analýza vzdělávacích potřeb vzdělavatelů dospělých v České republice“ realizovaného v letech 2020 a 2021. Témata publikace byla uspořádána podle určité logické linie. Od vymezení celoživotního učení, jeho struktury s akcentem na motivaci dospělých k jejich dalšímu vzdělávání. V oblasti vzdělavatelů dospělých byla specifikována role profesionálů ve vzdělávání dospělých, opět s akcentem na lektora dalšího vzdělávání, jeho odbornosti, didaktické připravenosti, kompetencí a osobnostních předpokladů. Zároveň byly popsány druhy a formy dalšího vzdělávání dospělých. V závěrečné kapitole byly analyzovány vzdělávací potřeby vzdělavatelů dospělých s akcentem na aplikovanou metodologii a charakteristiku výzkumného souboru. Všechny kapitoly jsou provázány s výsledky a interpretací dat z výzkumu.

Věříme, že prostudování této publikace přispělo k základnímu pochopení všech podstatných aspektů vzdělávání dospělých, kteří se budou uplatňovat v praxi jako odborní pracovníci v oblasti realizace dalšího vzdělávání dospělých.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použité literatury:

1. BARTÁK, J. *Profesní vzdělávání dospělých*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-34-1.
2. BEDNAŘÍKOVÁ, I. *Kapitoly z andragogiky 2*. Olomouc: UP v Olomouci, 2006. ISBN 978-80-244-3249-6.
3. BENEŠ, M. *Andragogika*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2580-2.
4. HANZL, D. *Metody a techniky sociálního výzkumu*. Třebíč: Amaprint-Kerndl, 2012. ISBN 978-80-87710-01-2.
5. JÍRA, O. et al. *Základy lektorské práce*. Praha: IDM MŠMT, 2004. ISBN 80-86784-07-X.
6. KOLÁŘ, Z. *Výkladový slovník z pedagogiky. 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.
7. MIKULÁŠTÍK, M. *Komunikační dovednosti v praxi*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2339-6.
8. MUŽÍK, J. *Řízení vzdělávacího procesu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-581-6.
9. PALÁN, Z. *Základy andragogiky*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského, 2003. ISBN 80-86723-03-8.
10. PRŮCHA, J. (ed.). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.
11. PRŮCHA, J. a J. VETEŠKA. *Andragogický slovník*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3960-1.
12. PRŮCHA, J. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5232-7.
13. PRŮCHA, J., VETEŠKA, J. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4748-4.
14. SHÁNILOVÁ, I. *Andragogická didaktika*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2019. ISBN 978-80-7452-145-4.
15. SHÁNILOVÁ, I. *Další vzdělávání pedagogických pracovníků z pohledu učitelů a ředitelů škol v ČR*. Disertační práce. Praha: UJAK, 2015.
16. SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-1821-7.

17. ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.
18. VETEŠKA, J. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1026-9.
19. VETEŠKA, J., TURECKIOVÁ, M. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1770-8.
20. VETEŠKA, J., VACÍNOVÁ, T. et al. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých. Andragogika na prahu 21. století*. Praha: UJAK, 2011. ISBN 978-80-7452-012-9.
21. VODÁK, J., KUCHARČÍKOVÁ, A. *Efektivní vzdělávání zaměstnanců*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1904-7.
22. VYCHOVÁ, H. *Vzdělávání dospělých ve vybraných zemích EU*. Praha: VÚPSV, 2008. ISBN 978-80-7416-017-2.
23. ZORMANOVÁ, L. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0051-4.

Seznam internetových zdrojů:

1. MUŽÍK, J. et al. *Situace v přípravě lektorů vzdělávání dospělých v České republice*. Praha: NÚV, 2005. Dostupné z: <http://www.jaroslavmuzik.cz/files/materialy-pro-vyuku/Situace-v-priprave-lektoru-ve-vzdelavani-dospelych-v-Ceske-republice.doc>.
2. Národní soustava kvalifikací – Lektor dalšího vzdělávání. Dostupné z: http://www.narodnikvalifikace.cz/kvalifikace-581-Lektor_dalsiho_vzdelavani/hodnotici-standard
3. Národní ústav pro další vzdělávání. *Profesionalizace lektorů jako cesta ke zvýšení kvality dalšího vzdělávání*. Praha: NÚV, 2015. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/ucinnostiuanalyzy-trhu-prace-rozvoj-kvalifikaci-dalsiho-vzdelavani>.

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Obrázek 1: Etapy celoživotního učení	12
Obrázek 2: Systém celoživotního učení	13
Tabulka 1: Rozdíly v učení mezi studenty počátečního vzdělávání a dospělými účastníky dalšího vzdělávání	15
Graf 1: Působení respondentů dle systému celoživotního učení	8
Graf 2: Účast na dalším vzdělávání nad rámec svého profesního života mezi respondenty	10
Graf 3: Další vzdělávání v oblasti svého volného času u respondentů	11
Graf 4: Zaměření svého vzdělávání, pokud by si mohli respondenti vybrat	19
Graf 5: Co by mělo být bezpodmínečně zařazeno do povinného vzdělávání vzdělavatelů dospělých dle respondentů	20
Graf 6: Pociťování potřeby se neustále vzdělávat dle pohlaví respondentů	24
Graf 7: Vnímání motivujícího faktoru ke vzdělávání vzdělavatelů dospělých to, že profesně působí v oblasti vzdělávání dle respondentů	25
Graf 8: Odpovídají v kraji respondentů možnosti vzdělávání jejich potřebám	26
Graf 9: Respondenti, kteří zvolili variantu „Spíše ne“	27
Graf 10: Respondenti, kteří zvolili variantu „Určitě ne“	28
Graf 11: Vnímání určité jednotné povinnosti vzdělávání pro všechny vzdělavatele dospělých respondenty jako pozitivum	30
Graf 12: Minimální časový interval preferování absolvování povinnosti vzdělávání u respondentů	31
Graf 13: Specifický faktor, který vnímají respondenti jako ovlivňující bod svého vzdělávání	32
Graf 14: Vnímání v současné době rozvoje nových trendů ve vzdělávání dospělých pozitivně i pro vlastní profesní rozvoj u respondentů	48

Graf 15: Trendy ve vzdělávání dospělých, které by nejvíce pomohli dle názoru respondentů v jejich vzdělávání	49
Graf 16: Formy vzdělávání upřednostňované respondenty	51
Graf 17: Nejvíce vhodná metoda vzdělávání pro osobní rozvoj respondentů	52
Graf 18: Upřednostňovaná forma metody přednášky respondenty	53
Graf 19: Pohlavní rozložení respondentů	60
Graf 20: Věkové rozložení respondentů	61
Graf 21: Vzdělání respondentů	62
Graf 22: Působení respondentů v České republice	63
Graf 23: Místo, kde v současné době žijí respondenti	64

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Přehled výběru autorizovaných osob v České republice 71

Příloha 1: Přehled výběru autorizovaných osob v České republice

Přehled výběru autorizovaných osob v České republice	
Kraj	Název autorizované osoby
Hlavní město Praha	5. AVENUE EXCLUSIVE s.r.o.
	AABYSS s.r.o.
	Academy Education s.r.o.
	Accace Outsourcing s.r.o.
	ACZ, spol. s r.o.
	ADESTRA security, spol. s r.o.
	Adiumentum s.r.o.
	Akademie řemesel Praha – Střední škola technická
	Akademie sportovních aktivit s.r.o.
	Alessandro ČR s.r.o.
	Aliance dětského plavání, z.s.
	Alkion centrum s.r.o.
	AllaBella s.r.o.
	AM SOLVO, s.r.o.
	Anahita EDU s.r.o.
	Arbonet, s.r.o.
	Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR, z.s.
	Asociace lanové dopravy, z.s.
	Asociace odborníků v andragogice ČR, z.s.
	Asociace pro využití tepelných čerpadel, z.s.
Asociace zřizovatelů školních jídelen, z. s.	

	Assist
	ATIV institut vzdělávání, s.r.o.
	Attigente Group, spol. s r. o.
	BALIC s.r.o.
	BASSARAB COMPANY s.r.o.
	Beauty koncept s.r.o.
Hlavní město Praha	BEPR s.r.o.
	Bezpečnostní kancelář CZ, s.r.o.
	BOHEMIA MARTEN SECURITY s.r.o.
	Bohemian Multimedia, spol. s r.o.
	Cech aplikovaných fotovoltaiických technologií
	Central Bohemia University, o.p.s.
	Centrum Informační Společnosti, s.r.o.
	Centrum pro integraci cizinců, o.p.s.
	Centrum služeb pro podnikání s.r.o.
	CE-PA, spol. s r.o.
	Clever Line s.r.o.
	CLINIC & BEAUTY studio s.r.o.
	ComSTAR
	Contact Fly družstvo
	CZECHOSLOVAK REAL (CZ), s.r.o.
	Česká podiatrická společnost z.s.
	ČESKÁ SPOLEČNOST PERSONALISTICKÁ, z.s.
	Česká společnost pro jakost, o. s.
	Česká škola záchrany tonoucích s.r.o.
	Česká zemědělská univerzita v Praze

	ČESKOMORAVSKÁ KOMORA LE- ŠENÁŘŮ, z. s.
	Český klub bezpečnostních služeb z.s.
	DOMESTICA, spol. s r.o.
	Dopravní vzdělávací institut, a.s.
	DP WORK s.r.o.
	EduSpa College s.r.o.
	EKS, z.s.
	ELSE AZ s.r.o.
	EU Project Management s.r.o.
	Hlídárna s.r.o.
	Hlavní město Praha
ICV – Institut certifikovaného vzdě- lávání s.r.o.	
Institut enviromentálních služeb, a.s.	
Institut zdravého životního stylu s.r.o.	
IVEX, s.r.o.	
JUBELA Praha s.r.o.	
Komora dotačních poradců, z.s.	
Kosmetická škola s.r.o.	
KUSTOD s.r.o.	
MANOV s.r.o.	
Mark2 Corporation Czech a.s.	
Masarykova střední škola chemická, Praha 1, Křemencova 12	
Mateřská škola Činelky s.r.o.	
Mezinárodní institut podnikatelství a práva s.r.o.	
MgC Group s.r.o.	
MIAPA, spol. s r.o.	

	Montessori školy Andílek – mateřská škola a základní škola, o.p.s.
	Námořní akademie České republiky s.r.o.
	Národní knihovna ČR
	NutriAcademy, s.r.o.
	OBKS security s.r.o.
	OCS Trading s.r.o.
	Odborné učiliště Vyšehrad
	OZP Akademie z.ú.
	PEDALSPORT s.r.o.
	People Management Forum, z.s.
	PhotoProfession s.r.o.
	Pionýr, z. s.
	Hlavní město Praha
Pražská informační služba	
R E G U L U S spol. s r.o.	
Realitní akademie České republiky a.s.	
Realitní vzdělávací institut, s.r.o.	
S - COMP Centre CZ s.r.o.	
Síť pro rodinu, z.s.	
SMARTER Training & Consulting, s.r.o.	
Spolek BETYNKA	
Správa železniční dopravní cesty, státní organizace	
Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Praha Čakovice	
Střední odborná škola Jarov	
Střední odborná škola stavební a zahradnická, Praha 9, Učňovská 1	

	Střední odborné učiliště potravinářské, Praha 4 - Písnice, Libušská 320/111
	Střední průmyslová škola dopravní, a.s.
	Střední průmyslová škola strojnická, škola hlavního města Prahy, Praha 1, Betlémská 4/287
	Střední škola automobilní a informatiky
	Střední škola Euroinstitut v Praze
	Střední škola gastronomická a hotelová s.r.o.
	Střední škola technická, Praha 4, Zelený pruh 1294
	SVOPAP s.r.o.
	Školící středisko CHKT a TČ, s.r.o.
	TaxReal s.r.o.
	TAYLLORCOX s.r.o.
	TOP CONSULTING CZ, s.r.o.
	TRI services s.r.o.
	Hlavní město Praha
Unie soukromých bezpečnostních služeb České republiky (ve zkratce USBS ČR")	
Unique Style s.r.o.	
Vodní záchranná služba ČČK, z.s.	
VSP FACILITY s.r.o.	
Vysoká škola finanční správní	
Vysoká škola tělesné výchovy a sportu PALESTRA, spol. s r.o.	
Vyšší odborná škola oděvního návrhářství a Střední průmyslová škola oděvní, Jablonského 3, Praha 7	

	Vzdělávací Studio Bořislavka z.s.
	Zdravotnické zařízení MČ Praha 4
Středočeský kraj	ADDUCO RBS s.r.o.
	Akademie Jana Amose Komenského, z.s. – oblast Kladno
	Akademie sportovních aktivit s.r.o.
	Alkion centrum s.r.o.
	ALPIN Kladno s.r.o.
	ASYS IJD, spol. s r.o.
	Brilon a.s.
	Byznet servis, s.r.o.
	Církevní gymnázium v Kutné Hoře
	Česká škola záchrany tonoucích s.r.o.
	Dívčí katolická střední škola a mateřská škola
	Ekolandia, o.p.s.
	Gymnázium Dr. Josefa Pekaře, Mladá Boleslav, Palackého 211
	INSIGNIS, s.r.o.
	INTERACTION s.r.o.
Středočeský kraj	Integrovaná střední škola Rakovník, příspěvková organizace se sídlem Lubenská 2309
	Integrovaná střední škola technická Mělník, příspěvková organizace
	Integrovaná střední škola technická, Benešov, Černoleská 1997
	International School of Tourism Jumages s.r.o.
	Kurzy Sprint s.r.o.
	MASADA Security Solutions s.r.o.
	MAVO s.r.o.
	Melvia Trade s.r.o.

	MS VZS ČČK Příbram
	Obecně prospěšná společnost Euroinstitut
	SALON PRETTY, s.r.o.
	Služby a školení MB, z. ú.
	SOŠ a SOU řemesel Kutná Hora, Čáslavská 202
	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Horky nad Jizerou 35
	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Neratovice, Školní 664
	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Milevsko, Čs. armády 777
	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Mladá Boleslav, Jičínská 762
	Střední odborná škola stavební a Střední odborné učiliště stavební Kolín
	Střední odborné učiliště a Praktická škola Kladno-Vrapice
	Střední odborné učiliště Čáslav, Žižkovo nám. 75
Středočeský kraj	Střední odborné učiliště stavební, Benešov, Jana Nohy 1302
	Střední odborné učiliště, Sedlčany, Petra Bezruče 364
	Střední průmyslová škola Emila Kolbena, příspěvková organizace
	STŘEDNÍ ŠKOLA CESTOVNÍHO RUCHU, s.r.o.
	Střední škola služeb a řemesel, Stochov, J. Šípka 187
	Středočeské rozvojové centrum, z. ú.

	Vzdělávací institut Středočeského kraje – Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
Jihočeský kraj	AMOS – Jihočeská vzdělávací společnost, s.r.o.
	Aquatravel s.r.o.
	ASTERIA centrum vzdělávání, s.r.o.
	BP SPORT s.r.o.
	DYSCENTRUM – STRAKONICE, z. s.
	Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
	Modrá pomněnka, z. s.
	Soukromá střední škola a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Č. Budějovice, s.r.o.
	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Hněvkovice 1
	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Milevsko, Čs. armády 777
Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Písek, Komenského 86	
Střední odborná škola strojní a elektrotechnická, Velešín, U Hřiště 527	
Jihočeský kraj	Střední odborná škola elektrotechnická, Centrum odborné přípravy, Hluboká nad Vltavou, Zvolenovská 537
	Střední odborné učiliště zemědělské a služeb, Dačice, nám. Republiky 86
	Střední odborné učiliště, Lišov, tř. 5. května 3
	Střední škola a Vyšší odborná škola cestovního ruchu České Budějovice

	se sídlem v Českých Budějovicích, Senovážné náměstí 239/12
	Střední škola obchodní, České Budějovice, Husova 9
	Střední škola rybářská a vodohospodářská Jakuba Krčína, Třeboň
	Střední škola řemeslná a Základní škola, Soběslav, Wilsonova 405
	Svaz chovatelů českého teplokrevníka
	V – Studio, s.r.o.
	Vyšší odborná škola lesnická a Střední lesnická škola Bedřicha Schwarzenberga, Písek
	Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola automobilní a technická, České Budějovice, Skuherského 3
	Vyšší odborná škola, Střední škola, Centrum odborné přípravy, Sezimovo Ústí, Budějovická 421
Plzeňský kraj	1. SERVIS-ENERGO, s.r.o.
	Akademie hotelnictví a cestovního ruchu – střední škola, s.r.o.
	Dům techniky Plzeň spol. s r. o.
	Grafia, společnost s ručením omezeným
Plzeňský kraj	Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Plzeň, sady 5. května 42
	Leneo s.r.o.
	Sportovní a podnikatelská střední škola, spol. s r.o.
	Střední odborné učiliště elektrotechnické, Plzeň, Vejprnická 56

	Střední odborné učiliště stavební, Plzeň, Borská 55
	Střední škola informatiky a finančních služeb, Plzeň, Klatovská 200 G
	Střední škola zemědělská a potravinářská, Klatovy
	TRIGON CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, s.r.o.
Karlovarský kraj	Agentura RAFAEL s.r.o.
	bfz o.p.s.
	Integrovaná střední škola Cheb, příspěvková organizace
	Jezdecká akademie – střední odborná škola Mariánské Lázně s.r.o.
	Locksmith Service s.r.o.
	Střední škola Euroinstitut v Karlovarském kraji
	Střední škola logistická Dalovice, příspěvková organizace
Ústecký kraj	Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Sofia
	Dobrovolnické centrum, z.s.
	Gymnázium a Střední odborná škola, Podbořany, příspěvková organizace
	MAVERA, s. r. o.
Ústecký kraj	Soukromá podřipská střední odborná škola a střední odborné učiliště o.p.s.
	Střední odborná škola energetická a stavební, Obchodní akademie a Střední zdravotnická škola, Chomutov, příspěvková organizace

	Střední průmyslová škola a Střední odborná škola gastronomie a služeb Most, příspěvková organizace
	Střední průmyslová škola elektro-technická a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, spol. s r.o.
	Střední průmyslová škola, Ústí nad Labem, Resslerova 5, příspěvková organizace
	Střední škola Pohoda s.r.o.
	Střední škola řemesel a služeb Děčín
	Střední škola technická, gastronomická a automobilní, Chomutov, příspěvková organizace
	Střední škola technická, Most, příspěvková organizace
	Střední škola zahradnická a zemědělská Antonína Emanuela Komerse, Děčín – Libverda
	Vyšší odborná škola ekonomická, sociální a zdravotnická, Obchodní akademie, Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola, Most, příspěvková organizace
	Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Střední odborná škola služeb a cestovního ruchu, Varnsdorf, Bratislavská 2166, příspěvková organizace
	Vzdělávací centrum Podkrušnohoří, z.s.
Liberecký kraj	Centrum vzdělanosti Libereckého kraje – zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, příspěvková organizace
	EDUCA QUALITY, z.s.

	Euroškola Česká Lípa střední odborná škola s.r.o.
	Everesta, s.r.o.
	IVPP s.r.o.
	Masea s.r.o.
	MOST KE VZDĚLÁNÍ – BRIDGE TO EDUCATION, z.s.
	Obchodní akademie, Hotelová škola a Střední odborná škola, Turnov, Zborovská 519, příspěvková organizace
	SINGING ROCK s.r.o.
	Spirála Turnov s.r.o.
	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Česká Lípa, 28. října 2707, příspěvková organizace
	Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická a Vyšší odborná škola, Liberec 1, Masarykova 3, příspěvková organizace
	Střední průmyslová škola technická, Jablonec nad Nisou, Belgická 4852, příspěvková organizace
	Střední průmyslová škola, Česká Lípa, Havlíčkova 426, příspěvková organizace
	Střední škola gastronomie a služeb, Liberec, Dvorská 447/29, příspěvková organizace
	Střední škola hospodářská a lesnická, Frýdlant, Bělíkova 1387, příspěvková organizace
Liberecký kraj	Střední škola řemesel a služeb, Jablonec nad Nisou, Smetanova 66, příspěvková organizace

	Střední škola strojní, stavební a dopravní, Liberec II, Truhlářská 360/3, příspěvková organizace
	Střední škola, Lomnice nad Popelkou, Antala Staška 213, příspěvková organizace
	Vyšší odborná škola sklářská a Střední škola, Nový Bor, Wolke-rova 316, příspěvková organizace
Královeshradecký kraj	Centrum andragogiky, s.r.o.
	Centrum evropského projektování a.s.
	Centrum práce, s.r.o.
	Horská služba ČR, o.p.s.
	Hranice přátelství z. s.
	PROFI-MEN, s.r.o.
	RYCON Consulting s.r.o.
	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Hradec Králové, Vocelova 1338
	Střední škola – Podorlické vzdělávací centrum, Dobruška
	Střední škola gastronomie a služeb Nová Paka
	Střední škola profesní přípravy, Hradec Králové
	Střední škola zahradnická, Kopidlno, náměstí Hilmarovo 1
	Univerzita Hradec Králové
	Vodácká škola záchrany s.r.o.
Pardubický kraj	Asociace profesionálních potápěčů ČR
	Integrovaná střední škola Moravská Třebová
	Střední škola technická Vysoké Mýto

Pardubický kraj	JAZYKY CZ s.r.o.
	Obchodní akademie a Střední odborná škola cestovního ruchu Choceň
	Střední odborné učiliště včelařské – Včelařské vzdělávací centrum, o.p.s.
	STELMA spol. s r.o.
	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště obchodu a služeb, Chrudim, Čáslavská 205
	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště technické, Třemošnice, Sportovní 322
	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Polička, Čs. armády 485
	Střední odborné učiliště Svitavy
	Střední průmyslová škola chemická Pardubice
	Střední průmyslová škola potravinářství a služeb Pardubice
	Střední průmyslová škola stavební Pardubice
	Střední škola obchodní a služeb SČMSD, Polička, s.r.o.
	Střední škola zahradnická a technická Litomyšl
	Střední zdravotnická škola, Svitavy, Purkyňova 256
	Vyšší odborná škola pedagogická a Střední pedagogická škola, Litomyšl, Komenského nám. 22
Vyšší odborná škola stavební a Střední škola stavební Vysoké Mýto	

Kraj Vysočina	ABS WYDA, s.r.o.
	EUROPEAN DIVING SCHOOL, s.r.o.
Kraj Vysočina	Fakta s.r.o. – vzdělávací zařízení a zařízení pro další vzdělávání peda- gogických pracovníků
	FARMEKO – Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední odborná škola, s.r.o.
	Gymnázium, Střední odborná škola a Vyšší odborná škola Ledec nad Sá- zavou
	K – system. CZ s.r.o.
	Obchodní akademie a Hotelová škola Havlíčkův Brod se sídlem v Havlíčkově Brodě, Bratříků 851, 580 02
	Obchodní akademie Dr. Albína Bráfa, Hotelová škola a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Třebíč
	Obchodní akademie, Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravot- nická škola, Střední odborná škola služeb a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Jihlava
	OREK z.s.
	Royal Family s.r.o.
	SLUŽBY MĚSTA JIHLAVY s.r.o.
	Střední odborná škola Nové Město na Moravě
	Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště Pelhřimov
	Střední průmyslová škola Třebíč
	Střední škola obchodní a služeb SČMSD, Žďár nad Sázavou, s.r.o.

	Střední škola průmyslová, technická a automobilní Jihlava
	Střední škola stavební Jihlava
	VSM, spol. s r.o.
Kraj Vysočina	Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola Žďár nad Sázavou
	Vyšší odborná škola a Střední škola hotelová SČMSD Pelhřimov, s.r.o.
Jihomoravský kraj	ABA International, z.s.
	Akademické centrum studentských aktivit
	AM servisní spol. s r.o.
	Asociace fyzioterapie a rehabilitace zvířat České republiky, z.s.
	AURELIA Morava, spol. s r.o.
	Auto Fit, spol. s r.o.,
	Česká barmanská asociace, z.s.
	Český spolek horských průvodců
	Eduschool s.r.o.
	ENBRA, a.s.
	HAPPY PRESCHOOL, s.r.o.
	Hotelová škola s.r.o.
	Integrovaná střední škola automobilní Brno, příspěvková organizace
	Integrovaná střední škola Hodonín, příspěvková organizace
	Integrovaná střední škola, Sokolnice 496
	Knihovna Jiřího Mahena v Brně, příspěvková organizace
	Masarykova univerzita
	Mendelova univerzita v Brně
	Moravská zemská knihovna v Brně
Moravské zemské muzeum	

	NICOM, a.s.
	NutriAcademy, s.r.o.
	Orange Academy s.r.o.
	Relax Academy s.r.o.
Jihomoravský kraj	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Vyškov, příspěvková organizace
	Střední odborné učiliště Kyjov, příspěvková organizace
	Střední odborné učiliště tradičních řemesel a Vyšší odborná škola, spol. s r.o.
	Střední průmyslová škola Jedovnice, příspěvková organizace
	Střední škola Brno, Charbulova, příspěvková organizace
	Střední škola stavebních řemesel Brno – Bosonohy, příspěvková organizace
	Střední škola technická a ekonomická Brno, Olomoucká, příspěvková organizace
	Vodní záchranná služba Brno-město
	Vzdělávací centrum MKM s.r.o.
	Welko Team s.r.o.
	Zřetel, s.r.o.
Olomoucký kraj	Akademie Jana Amose Komenského, z.s. - oblast Šumperk
	Gymnázium Jana Blahoslava a Střední pedagogická škola, Přerov, Denisova 3
	Montessori Olomouc – rodinné centrum z.s.
	Moravia Spectrum, a.s.
	Moravská střední škola s.r.o.

	Počítačová služba s.r.o.
	Sdružení CEPAC – Morava
	SCHOLA education – zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a středisko služeb školám, s.r.o.
	Střední lesnická škola, Hranice, Jurikova 588
	Střední odborná škola Hranice, školská právnická osoba
Olomoucký kraj	Střední odborná škola lesnická a strojírenská Šternberk
	Střední odborná škola Prostějov
	Střední odborná škola, Šumperk, Zemědělská 3
	Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště Uničov
	Střední průmyslová škola Hranice
	Střední průmyslová škola, Přerov, Havlíčkova 2
	Střední škola elektrotechnická, Lipník nad Bečvou, Tyršova 781
	Střední škola polytechnická, Olomouc, Rooseveltova 79
	Střední škola technická a obchodní, Olomouc, Kosinova 4
	Střední škola technická a zemědělská Mohelnice
	Střední škola technická, Přerov, Kouřilíkova 8
	Univerzita Palackého v Olomouci
	Vzdělávací institut, spol. s r.o.
Moravskoslezský kraj	5 Points Group a.s.
	Active English s.r.o.
	Advey services s. r. o.

	Akademický ústav Karviná, z.ú.
	Alavia Education s.r.o.
	ANPRO vzdělávací středisko s.r.o.
	Centrum profesního vzdělávání s.r.o.
	Centrum vzdělávání realitních makléřů, s. r. o.
	DTO CZ, s.r.o.
	EDUCO CENTRUM s.r.o.
Moravskoslezský kraj	Erudio Patria s.r.o.
	Hotelová škola, Frenštát pod Radhoštěm, příspěvková organizace
	Institut profesního vzdělávání z. s.
	Masarykova střední škola zemědělská a Vyšší odborná škola, Opava, příspěvková organizace
	Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě
	POE EDUCO, spol. s r. o.
	REKVAL, s.r.o.
	Slezská univerzita v Opavě
	SocioFactor s.r.o.
	Solární energie s.r.o.
	Střední odborná škola Třineckých železáren
	Střední odborná škola, Frýdek-Místek, příspěvková organizace
	Střední průmyslová škola a Obchodní akademie, Bruntál, příspěvková organizace
	Střední škola hotelnictví, gastronomie a služeb SČMSD Šilheřovice, s.r.o.

	Střední škola služeb a podnikání, Ostrava-Poruba, příspěvková organizace
	Střední škola společného stravování, Ostrava-Hrabůvka, příspěvková organizace
	Střední škola stavební a dřevozpracující, Ostrava, příspěvková organizace
	Střední škola technická a dopravní, Ostrava-Vítkovice, příspěvková organizace
	Střední škola technická, Opava, Kolofítkovo nábřeží 51, příspěvková organizace
Moravskoslezský kraj	Střední škola technických oborů, Havířov-Šumbark, Lidická 1a/600, příspěvková organizace
	Střední škola, Bohumín, příspěvková organizace
	Školící a Výcvikové Centrum Asklepios z.s.
Zlínský kraj	Akademie profesního vzdělávání s.r.o.
	Alia agency s.r.o.
	Česká unie školního plavání, z.s.
	Dům dětí a mládeže Uherský Brod a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, příspěvková organizace
	MARLIN, s.r.o.
	Střední odborná škola Josefa Soušeďka Vsetín

	Střední průmyslová škola a Obchodní akademie Uherský Brod
	Střední průmyslová škola Otrokovice
	Střední škola – Centrum odborné přípravy technické Kroměříž
	Střední škola informatiky, elektro- techniky a řemesel Rožnov pod Radhoštěm
	Střední škola oděvní a služeb Vizovice
	Vyšší odborná škola pedagogická a sociální a Střední pedagogická škola Kroměříž
	Vyšší odborná škola potravinářská a Střední průmyslová škola mléká- renská Kroměříž

SHRNUTÍ

Publikace nese název „Dospělí jedinci v pozici andragoga a jejich vzdělávací potřeby v České republice“. Tato odborná kniha je výstupem projektu specifického vysokoškolského výzkumu Univerzity Jana Amose Komenského Praha s názvem „Analýza vzdělávacích potřeb vzdělavatelů dospělých v České republice“ realizovaného v letech 2020 a 2021. Témata publikace jsou uspořádána podle určité logické linie, tedy od celoživotního učení, jeho struktury, etap, druhů a oblastí, motivace dospělých ke vzdělávání, vzdělavatelů dospělých, lektorů dalšího vzdělávání, kurikula a vzdělávacích programů, druhů a forem dalšího vzdělávání, včetně metodologie empirického výzkumu. V rámci publikace jsou uvedeny výsledky z analýz dat realizovaného výzkumu.

Nejpreferovanější metodou vzdělávání u vzdělavatelů dospělých v České republice je metoda přednášky realizována prezenční formou, přičemž hypotéza z jedné poloviny byla verifikována a z druhé poloviny falsifikována. Verifikována byla část, která uváděla, že nejpreferovanější metodou u vzdělavatelů dospělých v České republice je metoda přednášky. Tento fakt byl zjištěn z analýzy dat, kdy nejvíce ze všech dotazovaných respondentů přesněji 35,1 % (144) zvolilo pro svůj osobní rozvoj jako nejvíce vhodnou metodu přednášky. Falsifikována byla část týkající se prezenční formy. Z analýzy dat z celkového počtu 410 respondentů bylo zjištěno, že nejvíce respondenti upřednostňují v celých 35,9 % (147) kombinovanou formu vzdělávání. Hlubší analýza se týkala pouze respondentů, kteří jako nejvíce vhodnou metodu pro svůj osobní rozvoj zvolili metodu přednášky. U těchto respondentů se potom analyzovaly odpovědi, kterou formu vzdělávání upřednostňují. Na základě výsledků této analýzy většina dotazovaných respondentů 31,3 % (45) upřednostňuje kombinovanou formu vzdělávání.

Potřeba vzdělávání nemusí být na první pohled viditelná. Vzdělavatelé dospělých spadají do skupiny jedinců, kteří pociťují neustálou potřebu se vzdělávat. Samotné působení ve vzdělávací oblasti s sebou přináší jak pozitiva, tak určitá negativa. Pro některé jedince může být působení motivující pro jejich vlastní vzdělávání. Další hypotéza tedy zjišťovala, jestli jednak vzdělavatele dospělých pociťují neustálou potřebu se vzdělávat a jestli je motivuje k jejich vzdělávání právě to, že působí v profesním životě v oblasti vzdělávání či nikoliv. Oslovení vzdělavatelé dospělých pociťují neustálou potřebu se vzdělávat a zároveň vnímají svoje působení v oblasti vzdělávání jako motivující faktor pro vlastní vzdělávání, byla verifikována. Verifikace této hypotézy byla především z důvodu, že 96,8 % (397) respondentů pociťuje potřebu se neustále vzdělávat. Jedná se o respondenty, kteří zvolili v otázce týkající se

pociťování potřeby se neustále vzdělávat varianty „Určitě ano“ a „Spíše ano“. Z analýzy, zda vzdělavatelé dospělých vnímají jako motivující faktor působnost v oblasti vzdělávání odpovědělo 91,7 % (376) respondentů. Jednalo se o respondenty, kteří v otázce věnující se této problematice zvolily varianty „Určitě ano“ a „Spíše ano“.

Rozvoj moderních trendů se nevyhnul ani oblasti vzdělávání. Díky převážně moderním technologiím a zejména rozšířenosti a dostupnosti online prostředí i do každodenně používaných zařízení je možné pozorovat pozitivní stránky těchto trendů ve většině oblastí. Určitý podíl na zvýšené využívání moderních trendů celkově ve vzdělávání měla jistě nepříznivá pandemie „Covid 19“. Přechodem na distanční výuku se využívání moderních technologií a trendů nepochybně razantně zvýšilo. Nejvíce žádaným trendem v současné době pro vlastní vzdělávání u vzdělavatelů dospělých jsou online semináře. Důvodem pro tvrzení byl výsledek, že 383 respondentů, vnímá v současné době rozvoj nových trendů ve vzdělávání dospělých pozitivně i pro vlastní profesní rozvoj. Tito respondenti pak v 71,5 % (274) odpověděli, že by jim podle jejich názoru nejvíce pomohl v jejich vzdělávání trend online seminářů, kterými jsou např. webináře, videosemináře, mobilní semináře. Trend online konferencí se s 43,9 % (168) umístil až na druhé pozici.

Každého z nás v životě ovlivňují určité faktory, které naše rozhodnutí mohou pozitivně nebo negativně ovlivňovat, což se týká i vzdělávací dráhy. Pro někoho může být specifickým činitelem např. lektor pro jiného zase jeho finanční možnosti apod. Dnešními činiteli ovlivňující u vzdělavatelů dospělých jejich vlastní vzdělávání jsou dopravní a časová dostupnost. Důvodem je především to, že respondenti označili jako specifický faktor, který vnímají jako ovlivňující bod svého vzdělávání ve 28,8 % (118) časovou dostupnost a v druhém největším procentuálním zastoupení pak s 21,7 % (89) dopravní dostupnost. Dále bylo zjištěno, že u 85,4 % (350) respondentů odpovídají na krajské úrovni možnosti vzdělávání jejich potřebám. Jednalo se o respondenty, kteří v rámci této otázky využili variantu „Určitě ano“ a „Spíše ano“. Z hlubší analýzy bylo zjištěno, že variantu „Spíše ne“ pak zvolilo nejvíce respondentů z kraje Vysočina, a to přesně ve 24,4 % (11) dotazovaných. Dále pak variantu „Určitě ne“ volilo opět nejvíce respondentů z kraje Vysočina a to ve 26,7 % (4) dotazovaných. Co se týká samotného zaměření vzdělávání bylo zjištěno, že pokud by měli respondenti možnost vybrat, si tak by nejvíce volili vzdělávání v jazykové gramotnosti, což odpovídá výsledku 32,9 % (135).

V současné době v České republice je absence zákona, který se zaměřuje na vzdělávání dospělých. Tím pádem není ani nikde ukotvena jednotná povinnost vzdělávání pro jedince, kteří se profesně zabývají vzděláváním

dospělých. Jednotná vzdělávací povinnost pro vzdělavatele dospělých je žádána i od samotných vzdělavatelů dospělých. Vzdělavatelé dospělých by jednotnou povinnost vzdělávání pro všechny brali jako pozitivum. 78,8 % (323) dotazovaných respondentů by vnímalo určitou jednotnou povinnost vzdělávání pro vzdělavatele dospělých jako pozitivum. Hlubší analýza potvrdila, že tito respondenti by nejvíce toto vzdělávání preferovali absolvovat v minimálních časových intervalech ve 44,0 % (142) dvakrát za rok, ale 87,0 % (281) by do tohoto povinného vzdělávání zařadili oblast týkající se nových trendů ve vzdělávání dospělých.

V životě každého jedince jsou nejrůznější možnosti trávení volného času mimo profesní zaměření. V některých případech dochází i během volného času k určité formě vzdělávání, aniž by si to daný jedinec uvědomoval. Může se tedy jednat o informální učení. Na druhou stranu i ve volném čase může docházet k záměrnému vzdělávání, které je buď nad rámec či zcela mimo profesní zaměření jedince. Trávení volného času je velmi individuální. Tato oblast byla zkoumána s otázkou, zda vzdělavatelé dospělých preferují mimo své profesní zaměření oblast cestování. Nad rámec svého profesního života účastní 90,5 % (371) dotazovaných respondentů. Respondenti svoje další vzdělávání v oblasti svého volného času zařazují nejvíce ve 36,7 % (136) do oblasti sportovních činností. V těsném procentuálním zastoupení, se 36,1 % (134), pak byla respondenty zařazována oblast jazykového vzdělávání. Předpokládané další vzdělávání zařazené do oblasti cestování bylo mezi respondenty označeno ve 26,1 % (97), tedy, skončilo až na třetím místě.

SUMMARY

The publication is entitled Adults in the position of andragog and their educational needs in the Czech Republic. This professional book is the result of a specific university research project of Jan Amos Komenský University entitled “Educational needs analysis of adult educators in the Czech Republic” implemented in 2020 and 2021. The topics of the publication are organized according to a certain logical line, i.e., from lifelong learning, its structure, stages, types and areas, motivation of adults for education, adult educators, lecturers of further education, curricula and educational programs, types and forms of further education, including the methodology of empirical research. The publication presents the results of data analysis of the research.

The most preferred method of education for adult educators in the Czech Republic is the full-time lecture method, with the hypothesis being verified in one half and negated in the other half. The part was verified, which stated that the most preferred method for adult educators in the Czech Republic is the lecture method. This fact was found out from the data analysis, when most of all respondents, more precisely 35,1 % (144) chose the most suitable method of lecture for their personal development. The part concerning the full-time form has been negated. From the analysis of data from the total number of 410 respondents, there was found that the most respondents prefer the combined form of education in the whole of 35,9 % (147). The in-depth analysis concerned only the respondents who chose the lecture method as the most suitable method for their personal development. The answers of these respondents were then analysed, focusing on which form of education they prefer. Based on the results of this analysis, the majority of respondents 31,3 % (45) prefer a combined form of education.

The need for education may not be visible at first glance. Adult educators belong to a group of individuals who feel a constant need for education. The very activity in the field of education brings with it both positives and certain negatives. For some individuals, influencing can be motivating for their own education. Another hypothesis was to find out whether, on the one hand, adult educators feel a constant need for education and whether, on the other hand, they are motivated to study because they work in their professional life in the field of education or not. The addressed adult educators feel a constant need for education and at the same time perceive their work in the field of education as a motivating factor for their own education, which was verified. The verification of this hypothesis was mainly due to the fact that 96,8 % (397) of the respondents feel the need for continuous education. These are the respondents who chose the “Definitely yes” and “Rather yes” variants in

the question concerning the feeling of the need to constantly learn. 91,7 % (376) of the respondents answered from the analysis of whether adult educators perceive the scope in the field of education as a motivating factor. These were the respondents who chose the variants “Definitely yes” and “Rather yes” in the question dealing with this issue.

The development of modern trends has not escaped the field of education either. Thanks to mainly modern technologies and especially the widespreadness and availability of the online environment in everyday devices, it is possible to observe the positive aspects of these trends in most areas. The adverse pandemic of Covid 19 certainly participated in the increased use of modern trends in education as a whole. With the transition to distance learning, the use of modern technologies and trends has undoubtedly increased dramatically. Online seminars are the most sought-after trend for self-education of adult educators at present. The reason for the statement was the result that 383 respondents currently perceive the development of new trends in adult education positively for their own professional development. In 71,5 % (274) of these respondents, they answered that in their opinion, the trend of online seminars, such as webinars, video seminars, and mobile seminars, would help them the most. The trend of online conferences ranked second with 43,9 % (168).

Each of us is influenced in our life by certain factors that can positively or negatively affect our decisions, including the educational path. For some, a specific factor may be, for example, a lecturer, for others, their financial possibilities, etc. Today's factors influencing adult educators' own education are transport and time availability. This is mainly due to the fact that respondents identified time accessibility as a specific factor that they perceive as influencing the point of their education in 28,8 % (118) and transport accessibility in the second largest percentage with 21,7 % (89). It was also found that by 85,4 % (350) of the respondents, educational opportunities at the regional level meet their needs. These were the respondents who used the “Definitely yes” and “Rather yes” variants within this question. From a deeper analysis, it was found that the option “Rather not” was chosen by most respondents from the Vysočina Region, exactly in 24,4 % (11) of respondents. Furthermore, the option “Definitely not” was again chosen by the most respondents from the Vysočina Region, in 26,7 % (4) of the respondents. Regarding the focus of education itself, it was found that if respondents had the opportunity to choose, they would choose language literacy education the most, which corresponds to a score of 32,9 % (135).

There is currently no law in the Czech Republic that focuses on adult education. Thus, there is no uniform obligation of education for individuals

who are professionally engaged in adult education. A uniform educational obligation for adult educators is also required by the adult educators themselves. Adult educators would see a single education obligation as a positive for all. 78,8 % (323) of respondents would perceive a certain uniform obligation of education for adult educators as a positive. An in-depth analysis confirmed that these respondents would prefer to complete this training at minimum intervals in 44,0 % (142) twice a year, but 87,0 % (281) would include an area of new trends in education in this compulsory education of adults.

In the life of each individual, there are various opportunities to spend free time outside of professional orientation. In some cases, some form of education takes place during leisure time without the individual being aware of it. It can therefore be informal learning. On the other hand, even in leisure time, there may be intentional education that is either beyond the scope or completely outside the professional orientation of the individual. Leisure time is very individual. This area was examined with the question of whether adult educators prefer the field of travelling outside their professional focus. 90,5 % (371) of the respondents participate in it beyond their professional life. The respondents classify their further education in their leisure time in a maximum of 36,7 % (136) within the area of sports activities. In a close percentage, with 36,1 % (134), the respondents classified the field of language education. The expected further education included in the field of travelling was marked among the respondents in 26,1 % (97), i.e., it ended up in the third place.